

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj
ISSN: 1318-1920

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Gregorčičeva 27, 1000 Ljubljana.

Tel: (+386) 1 478 10 12

Fax: (+386) 1 478 10 70

E-mail: publicistika.umar@gov.si

<http://www.gov.si/umar/public/dz.php>

Mnenja in zaključki, objavljeni v prispevkih v publikaciji Delovni zvezki UMAR, ne odražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Avtorica: Slavica JURANČIČ

Odgovorna urednica: Eva ZVER

Prevod povzetka: Tina POTRATO

Lektoriranje povzetka: Dean JESSON

Lektoriranje: Služba za prevajanje in lektoriranje Generalnega sekretariata Vlade RS

Grafikoni: Marjeta ŽIGMAN

Tehnična urednica, prelom: Ema Bertina KOPITAR

Distribucija: Katja FERFOLJA

Tisk: SOLOS, Ljubljana

Naslovnica: Sandi RADOVAN, Studio DVA

Naklada: 200

Ljubljana, 2006

Slavica Jurančič

Metodološke spremembe merjenja cenovne in stroškovne konkurenčnosti

Delovni zvezek 13 / 2006

Kazalo

Povzetek	7
Summary	8
Uvod	9
1 Dosedanja metodologija za izračun efektivnega tečaja	10
1.1 Efektivni tečaj in trgovinske partnerice	10
1.2 Uteži	10
1.3 Deflatorji	11
2 Nova metodologija	12
2.1 Efektivni tečaj in trgovinske partnerice	12
2.2 Uteži	14
2.2.1 Metoda tehtanja	15
2.3 Matematična formula za izračun nominalnega in realnega efektivnega tečaja	20
2.4 Primerljivost spremenjene metodologije izračuna efektivnih tečajev UMAR in ECB	20
3 Primerjava izračunov nominalnega in realnega efektivnega tečaja po doslej veljavni in novi metodologiji	21
3.1 Primerjava izračunov nominalnega in realnega efektivnega tečaja na agregatni ravni	21
3.2 Dekompozicija agregatnega indeksa na intra evrsko in ekstra evrsko komponento	22
4 Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti območja evra kot celote in držav članic območja evra	24
4.1 Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti območja evra kot celote	24
4.2 Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti držav članic območja evra	24
4.3 Primerjava cenovne konkurenčnosti območja evra kot celote in nekaterih držav članic območja evra	25
4.4 Primerjava cenovne konkurenčnosti Slovenije z državami članicami območja evra	27
Literatura in viri	29

Seznam kratic:

UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
BS	Banka Slovenije
ECB	Evropska centralna banka
BIS	Banka za mednarodne poravnave
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj
IMF	Mednarodni denarni sklad
EC	Evropska komisija
SMTK	Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija
BDP	bruto domači proizvod
DEM	nemška marka
ATS	avstrijski šiling
FRF	francoski frank
ITL	italijanska lira
USD	ameriški dolar
GBP	britanski funt
SCH	švicarski frank
EUR	evro

Povzetek

Realni efektivni tečaji so med najbolj pogosto uporabljenimi indikatorji mednarodne konkurenčnosti na makroekonomski ravni, s prav tako izrazitim vplivom na podjetja, vpeta v mednarodne trgovinske tokove. Namen prikazanih sprememb metodologije, ki jo na UMAR uporabljamo za izračun efektivnih tečajev tolarja, je predvsem metodološka primerljivost izračuna z Evropsko centralno banko (ECB) oziroma Banko za mednarodne poravnave (BIS), po kateri se ECB zgleduje. Spremembo metodo-logije so narekovale tudi opazne spremembe v valutni strukturi slovenske blagovne menjave.

Po spremenjeni metodologiji je v izračun efektivnega tečaja zajetih 17 trgovinskih partneric: 7 iz območja evra (Avstrija, Belgija, Nemčija, Italija, Francija, Nizozemska, Španija), 7 iz EU zunaj območja evra (Velika Britanija, Danska, Švedska, Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška) in 3 zunaj EU (ZDA, Švica, Japonska). Z izbranimi trgovinskimi partnericami je Slovenija v obdobju 2001–2003 realizirala 78 % celotne menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti oz. 68 % celotne slovenske blagovne menjave.

Zaradi slabše pokritosti menjave z državami zunaj EU so Hrvaška, Rusija in Turčija vključene v razširjeno skupino 20-tih trgovinskih partneric, za katere je mogoče realni efektivni tečaj za zdaj računati le na podlagi relativnih cen. Z razširjeno skupino 20-tih trgovinskih partneric je Slovenija v obdobju 2001–2003 realizirala 87 % celotne menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti oziroma 76 % celotne blagovne menjave.

Uteži, s katerimi se tehtajo valute in cene (stroški) trgovinskih partneric so deleži izvoza in uvoza proizvodov predelovalnih dejavnosti, natančneje sektorjev 5-8 Standardne mednarodne trgovinske klasifikacije (SMTK) v obdobju 2001–2003. Izvozne uteži so dvojno tehtane.

Čeprav so bile po dosedanji metodologiji v izračun efektivnega tečaja zajete le 4 valute 7 najpomembnejših razvitih trgovinskih partneric (Nemčije, Avstrije, Italije, Francije, ZDA, Velike Britanije in Švice) sprememba metodologije na gibanje efektivnega tečaja na agregatni ravni ni bistveno vplivala. V zadnjih štirih letih se vpliv sprememb kaže v manjši realni apreciaciji efektivnega tečaja tolarja, najbolj na račun izrazitejše nominalne deprecijacije tolarja do valut novih članic EU, po drugi strani pa je bila nekoliko hitrejša tudi rast cen v omenjenih državah.

Nadpovprečno visok delež zunanjetrgovinske menjave na evro območju, kjer zaradi skupne valute ni tečajnih tveganj, bo Slovenijo uvrstil v skupino držav članic območja evra, ki so na nihanja evra na mednarodnih valutnih trgih relativno manj občutljive. Relativni pomen gibanja slovenskih cen (stroškov) v primerjavi s trgovinskimi partnericami pa bo za gibanje slovenske cenovne in stroškovne konkurenčnosti ustrezno večji.

Ključne besede: mednarodna konkurenčnost, cenovna in stroškovna konkurenčnost, realni efektivni tečaj, metodologija za izračun efektivnih tečajev, dvojno tehtane izvozne uteži

Summary

Real effective exchange rates are commonly used as indicators of international competitiveness at the macroeconomic level, since they also significantly affect the enterprises involved in international trade flows. The main purpose of the presented changes in the methodology used by the IMAD to calculate the tolar's effective exchange rate is to ensure methodological comparability with the calculations of the European Central Bank (ECB) and the Bank for International Settlements (BIS), on whose methodology the ECB method is modelled. In addition, the change was also necessitated by the considerable changes in the currency structure of Slovenia's trade in goods.

According to the new method, the calculation of the effective exchange rate includes 17 trading partners: 7 from the euro area (Austria, Belgium, Germany, Italy, France, the Netherlands and Spain), 7 from outside the euro area (United Kingdom, Denmark, Sweden, the Czech Republic, Hungary, Poland, Slovakia) and 3 from outside the EU (the USA, Switzerland, Japan). In 2001-2003, Slovenia realised 78% of its total manufacturing trade (and 68% of Slovenia's total trade in goods) with the selected trading partners.

Because Slovenia's trade with countries outside the EU is less well covered, Croatia, Russia and Turkey are included in an extended group of 20 trading partners for which the real effective exchange rate can for the time being be calculated only on the basis of relative prices (data on relative costs are not available). Slovenia's trade with the extended group of 20 countries accounted for 87% of its total manufacturing trade in 2001-2003 (and 75% of its total merchandise trade).

The weights used to calculate the currencies and prices (costs) of trading partners are the export and import shares of products in manufacturing, more specifically in sectors 5-8 of the Standard International Trade Classification (SICT) in the 2001-2003 period. Export weights are double weighted.

Although the calculation of the effective exchange rate hitherto included only four currencies out of Slovenia's seven main developed trading partners (Germany, Austria, Italy, France, the USA, United Kingdom and Switzerland), the new method had a relatively small aggregate impact on the dynamics of the effective exchange rate. In the last four years, the effect of these changes has been apparent in the lower real appreciation of the tolar's effective exchange rate, mainly due to the sizeable nominal depreciation of the tolar against the currencies of new EU members, in addition to the slightly faster price rises in these countries.

The above-average share of intra-euro area trade, where the common currency eliminates currency risks, will place Slovenia in the group of euro area countries that are relatively less vulnerable to the volatility of the euro in international currency markets. On the other hand, the relative significance of the dynamics of Slovenian prices (costs) in comparison with its trading partners will have an accordingly higher impact on the dynamics of Slovenia's price and cost competitiveness.

Key words: international competitiveness, price and cost competitiveness, real effective exchange rate, method for calculating effective exchange rates, double weighted export weights.

Uvod

Realni efektivni tečaji so med najbolj pogosto uporabljenimi indikatorji mednarodne konkurenčnosti na makroekonomski ravni. Z njimi merimo cenovno in stroškovno konkurenčnost gospodarstva na mednarodnih trgih, saj so, v odvisnosti od uporabljenega deflatorja, različne relativne cene in stroški, izraženi v skupni valuti. Nominalno efektivni tečaj predstavlja zunanjo vrednost valute posamezne države v odnosu do valut njenih najpomembnejših trgovinskih partneric in je še posebej pomemben indikator zaradi njegovega vpliva na uvozne cene in izvozno povpraševanje. Mednarodna konkurenčnost je bistveno širši pojem in vključuje vrsto drugih dejavnikov, ki vplivajo na konkurenčno sposobnost posameznega gospodarstva na mednarodnih trgih, ne le na makroekonomski, temveč še posebej na mikroekonomski ravni. Tako med drugim vključuje kakovost proizvodov, inovacije, ki so odvisne od investicij v človeški in fizični kapital, prepoznavnost, produktivnost, še širše pa vključujejo tudi institucionalno okolje in strukturne politike. Ne glede na bistveno ožji koncept so tečaji, cene in stroški pomembni makroekonomski indikatorji mednarodne konkurenčnosti, s prav tako izrazitim vplivom na podjetja, vpeta v mednarodne trgovinske tokove.

Doslej smo na UMAR efektivne tečaje izračunavali skladno z metodologijo Banke Slovenije (BS). S prikazanimi spremembami metodologije za izračun efektivnih tečajev se, še posebej glede na skorajšnji prevzem evra, želi doseči metodološka primerljivost izračuna z Evropsko centralno banko (ECB) oziroma Banko za mednarodne poravnave (BIS), po kateri se ECB zgleduje. Dosedanja metodologija, ki smo jo uporabljali na UMAR, se je od smernic ECB v največji meri razlikovala po uporabljeni metodi, s katero so se tehtale valute oziroma cene (stroški) trgovinskih partneric, zajetih v izračun nominalnega in realnega efektivnega tečaja. (1) Namesto na podlagi valutne strukture izvoza in uvoza blaga zato zdaj uteži izračunavamo na podlagi regionalne strukture izvoza in uvoza proizvodov predelovalnih dejavnosti (sektorjev 5-8 Standardne mednarodne trgovinske klasifikacije (SMTK) v obdobju 2001–2003). (2) Izvozne uteži, ki so bile doslej navadni izvozni deleži, so sedaj dvojno tehtane. Z dvojno tehtanimi izvoznimi utežmi se zajame t.i. učinek tretjih trgov. Upošteva se, da na posameznem tujem trgu slovenskim izvoznikom, razen tamkajšnjih domačih proizvajalcev, konkurirajo tudi drugi izvozniki.

Spremembo metodologije so narekovale tudi opazne spremembe v valutni strukturi slovenske blagovne menjave. Vpliv ameriškega dolarja na izračun efektivnega tečaja je bil po dosednji metodologiji precenjen, ker se je delež ameriškega dolarja v valutni strukturi slovenske blagovne menjave postopno zmanjševal. Vpliv evra je bil po drugi strani podcenjen, saj se je delež evra v valutni strukturi slovenske blagovne menjave postopno povečeval.

Cilj sprememb je metodološka primerljivost izračuna z Evropsko centralno banko

Spremembo metodologije so narekovale tudi spremembe v valutni strukturi blagovne menjave

1 Dosedanja metodologija za izračun efektivnega tečaja

1.1 Efektivni tečaj in trgovinske partnerice

Po dosednji metodologiji¹ se je nominalni efektivni tečaj izračunaval kot tehtano geometrično povprečje bilateralnih tečajev tolarja do valut sedmih najpomembnejših razvitih trgovinskih partneric: Nemčije, Francije, Avstrije, Italije, ZDA, Velike Britanije in Švice². Do leta 2002 je bilo v košarico zajetih sedem valut: nemška marka (DEM), francoski frank (FRF), avstrijski šiling (ATS), italijanska lira (ITL), ameriški dolar (USD), britanski funt (GBP) in švicarski frank (SCH). Ko so v letu 2002 štiri izmed zajetih trgovinskih partneric prevzele evro (EUR), so bile v košarico zajete štiri valute: EUR, USD, GBP in SCH.

Realni efektivni tečaj se je izračunaval z deflacioniranjem nominalnega efektivnega tečaja z razmerjem domačih in tujih cen (stroškov), pri čemer so se tuje cene (stroški) tehtale z istimi utežmi kakor valute.

1.2 Uteži

Uteži, s katerimi so se tehtale valute oziroma cene (stroški) zajetih trgovinskih partneric, so bili deleži posamezne valute v valutni strukturi slovenskega izvoza in uvoza blaga. Uteži so bile fiksne, iz leta 1995. V košarico zajetih valutah je bilo v letu 1995 realiziranega 95,1 % skupnega izvoza blaga, 96,6 % skupnega uvoza blaga in 95,9 % skupne blagovne menjave.

Dosedaj so bile v izračun efektivnega tečaja zajete valute 7-ih razvitih trgovinskih partneric

Uteži so bili deleži posamezne valute v valutni strukturi blagovne menjave

Tabela 1: Uteži za preračun efektivnih tečajev po dosednji metodologiji, v %

	ATS	FRF	ITL	DEM	USD	CHF	GBP	Skupaj
Izvozne	7,7	12,3	8,3	56,0	13,5	0,5	1,6	100,0
Uvozne	12,0	9,9	14,5	43,1	17,8	1,7	1,0	100,0
Promet	10,0	11,0	11,6	49,1	15,8	1,2	1,3	100,0

Vir: SURS.

Vpliv ameriškega dolarja je bil precenjen, evra pa podcenjen

Novejši podatki kažejo, da je v valutni strukturi slovenske blagovne menjave po letu 1995 prišlo do opaznih sprememb. Od konca devetdesetih let se je pričel delež zunanjetrgovinske menjave v ameriških dolarjih postopno zmanjševati (s 16,4 % v letu 1997 na 13 % v letu 1999 in 11,2 % v letu 2003), delež slovenske zunanjetrgovinske menjave v evrih oziroma nacionalnih valutah držav, ki so evro prevzele, pa povečevati (s 77,5 % v letu 1997 na 80,7 % v letu 1999 in 85,4 % v letu 2003), kar pomeni, da je bil vpliv ameriškega dolarja pri izračunih efektivnega tečaja precenjen, vpliv evra pa podcenjen. Z vstopom Slovenije v EU se je spremenil tudi sistem evidentiranja zunanjetrgovinske menjave z državami EU, ki več ne zagotavljajo podatkov o valutni strukturi blagovne menjave na območju EU, saj se le-te evidentirajo v SIT. Oboje kaže, da so bile uporabljene uteži vse manj ustrezne.

¹ Podrobneje gl. Cimperman, Drenovec, 1993.

² Tržnih tečajev valut naštetih držav, ker so realneje odražali dejanske transakcijske tečaje, še posebej v enoletnem obdobju pred in po slovenski monetarni osamosvojitvi (oktobra 1991), podrobneje gl. Cimperman, Drenovec, 1993, str. 32.

1.3 Deflatorji

Najpogosteje, to je vsak mesec, se je in se še vedno realni efektivni tečaj izračunava na podlagi deflatorjev relativnih cen življenjskih potrebščin in relativnih cen industrijskih proizvodov, medtem ko so izračuni realnega efektivnega tečaja na podlagi relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih letni. Mesečno se za predelovalne dejavnosti izračunavajo le stroški dela na enoto proizvoda v košarici valut.

OECD podatki o stroških dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih za trgovinske partnerice, ki jih pri izračunu na UMAR uporabljamo, so kvartalni, na voljo so le dvakrat letno. To je tudi razlog, da se na mesečni in kvartalni ravni (v objavah v Ekonomskem ogledalu UMAR) omejujemo zgolj na domači deflator stroškov dela na enoto proizvoda, pri čemer se kot približek za dodano vrednost v preračunu uporablja vrednostni obseg proizvodnje. Čeprav je analitična vrednost tako izračunanega indikatorja v primerjavi z realnim efektivnim tečajem, deflacioniranim z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda, nekoliko manjša, pa le-ta relativno dobro pokaže, kako gibanje stroškov dela domačih proizvajalcev vpliva na njihovo mednarodno oz. izvozno konkurenčnost³. V pomladanskih in jesenskih analizah in ocenah, objavljenih v Pomladanskem in Jesenskem poročilu UMAR se na letni ravni pri izračunu realnega efektivnega tečaja zajamejo tudi podatki za tuje partnerice.

Občasno se na letni ravni realni efektivni tečaj izračunava tudi z drugimi deflatorji, npr. relativnim BDP deflatorjem, relativnimi stroški dela na enoto proizvoda za celotno gospodarstvo in relativnimi izvoznimi cenami za blago⁴.

³ Podrobneje gl. Drenovec, Cimperman, 1994.

⁴ Podrobneje o deflatorjih gl. Turner and Van't dack, 1993 ter Flere, 2004.

Sedaj so v izračun efektivnega tečaja v osnovni različici zajete valute 17-tih trgovinskih partneric

V razširjeno skupino je zajetih 20 trgovinskih partneric

2 Nova metodologija

2.1 Efektivni tečaj in trgovinske partnerice

Nominalni efektivni tečaj je v osnovni različici izračunan kot tehtano geometrično povprečje valut⁵ 17-tih najpomembnejših trgovinskih partneric:

- (1) iz območja evra (7): Avstrija, Belgija, Nemčija, Italija, Francija, Nizozemska in Španija⁶;
- (2) iz EU zunaj območja evra (7): Danska, Velika Britanija, Švedska, Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška;
- (3) zunaj območja EU (3): ZDA, Švica, Japonska.

Pri odločitvi glede števila trgovinskih partneric, ki vstopajo v izračun efektivnega tečaja, je osnovni cilj, da se z njimi zajamejo najpomembnejše trgovinske partnerice, s čimer se doseže tudi relativno dobra pokritost zunanjetrgovinske menjave⁷. Ker še posebej za trgovinske partnerice iz nekdanje Jugoslavije velja, da je dostopnost podatkov, ki jih zahteva izračun efektivnega tečaja, slaba, Slovenija pa z njimi realizira pomemben del zunanjetrgovinske menjave (gl. tabelo 2), je bilo za doseganje relativno dobrega pokritja zunanjetrgovinske menjave treba zajeti precejšnje število trgovinskih partneric iz drugih območij, med njimi tudi nekatere relativno manj pomembne⁸.

Z izbranimi 17-imi trgovinskimi partnericami je Slovenija v povprečju let 2001–2003 realizirala 78 % celotne menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti, kar je pomenilo 68 % slovenske celotne blagovne menjave (gl. tabelo 2). Z izbranimi sedmimi trgovinskimi partnericami iz območja evra in sedmimi EU trgovinskimi partnericami zunaj območja evra je doseženo pokritje menjave izredno visoko (98 %). Nasprotno pa je zaradi nedostopnosti podatkov z vključitvijo le treh partneric zunaj območja EU pokritost slovenske blagovne menjave s preostalim območjem šibka (21 %).

Ker so za Hrvaško, Rusijo in Turčijo podatki za preračun efektivnega tečaja deloma dosegljivi, omenjene tri države vstopajo v razširjeno skupino 20-tih trgovinskih partneric, za katere je možno realni efektivni tečaj za sedaj računati le na podlagi relativnih cen življenjskih potrebščin. Z razširjeno skupino 20-tih trgovinskih partneric je Slovenija v povprečju let 2001–2003 realizirala 87 % celotne menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti, kar je pomenilo 76 % celotne blagovne menjave. Pokritost zunanjetrgovinske menjave s trgovinskimi partnericami zunaj EU se s tem precej izboljša (na 54 %).

⁵ Njihovih tečajev pri Banki Slovenije.

⁶ Za obdobje pred letom 1999 je izračunan "teoretični" evro, na podlagi fiksnih razmerij njihovih nacionalnih valut do evra ob njegovem prevzemu.

⁷ ECB z ožjo skupino trgovinskih partneric (12) dosega okoli 60-odstotno pokritje zunanjetrgovinske menjave proizvodov predelovalnih dejavnosti evro območja, s širšo skupino (23) okoli 75-odstotno, z najširšo skupino (42 trgovinskih partneric) pa je pokritje okoli 90-odstotno, pri čemer predelovalne dejavnosti realizirajo približno 80 % celotne zunanjetrgovinske menjave blaga; podrobneje gl. Update of the overall trade weights..., 2004, str. 69. EC z ožjo skupino trgovinskih partneric (34 držav: EU-25 in 9 industrijskih držav) dosega okoli 68-odstotno pokritost izvoza blaga izven EU 12, s širšo (41 držav) pa je pokritje 80-odstotno; podrobneje gl. Price and cost competitiveness in the euro area, 2004, str. 18.

⁸ Delež vsake izmed njih v celotni menjavi proizvodov predelovalnih dejavnosti (sektorjev 5-8 SMTK) je vsaj 0,8 %, v celotni blagovni menjavi pa 0,7 %.

Tabela 2: Regionalna struktura slovenske blagovne menjave v letih 2001–2003, v %

	Blago skupaj			5–8 SMTK*			Deleži 5–8 SMTK, blago skupaj=100		
	izvoz	uvoz	promet	izvoz	uvoz	promet	izvoz	uvoz	promet
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	93,5	81,3	87,2
EU-25	67,8	76,0	72,1	69,7	79,5	74,4	65,1	64,6	64,9
EVRO-12	55,5	63,7	59,7	57,0	67,7	62,1	53,2	55,0	54,2
IZVEN EU	32,2	24,0	27,9	30,3	20,5	25,6	28,4	16,7	22,3
Avstrija	7,3	8,4	7,9	7,4	8,3	7,9	6,9	6,8	6,9
Belgija	0,9	1,5	1,2	1,0	1,5	1,2	0,9	1,2	1,1
Nemčija	24,5	19,2	21,8	25,8	21,9	23,9	24,1	17,8	20,8
Italija	12,6	18,0	15,4	11,9	17,7	14,7	11,2	14,4	12,8
Francija	6,3	10,3	8,4	6,7	12,0	9,2	6,3	9,7	8,1
Nizozemska	1,7	2,0	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7	1,5	1,6
Španija	1,2	2,5	1,9	1,3	2,7	2,0	1,2	2,2	1,7
Skupaj evro-7	54,5	61,9	58,3	55,9	65,9	60,7	52,2	53,6	52,9
Danska	0,9	0,6	0,7	1,0	0,6	0,8	0,9	0,5	0,7
Velika Britanija	2,5	2,3	2,4	2,4	2,6	2,5	2,2	2,1	2,2
Švedska	0,9	1,1	1,0	0,9	1,2	1,0	0,8	1,0	0,9
Češka republika	1,8	2,5	2,2	1,9	2,6	2,3	1,8	2,2	2,0
Madžarska	1,8	3,0	2,4	1,9	1,8	1,8	1,8	1,5	1,6
Poljska	2,7	1,5	2,1	2,9	1,6	2,2	2,7	1,3	1,9
Slovaška	1,2	1,4	1,3	1,3	1,5	1,4	1,2	1,2	1,2
Skupaj EU-14	66,3	74,2	70,4	68,1	77,7	72,7	63,6	63,2	63,4
ZDA	3,1	2,7	2,9	3,2	3,0	3,1	3,0	2,4	2,7
Švica	1,3	1,6	1,5	1,0	1,6	1,3	1,0	1,3	1,2
Japonska	0,1	1,4	0,8	0,1	1,7	0,9	0,1	1,4	0,8
Skupaj 3 partnerice izven EU	4,6	5,7	5,1	4,4	6,3	5,3	4,1	5,1	4,6
Skupaj 17 partneric	70,9	79,9	75,5	72,4	84,0	78,0	67,7	68,3	68,0
Turčija	0,5	0,9	0,7	0,5	1,0	0,8	0,5	0,8	0,7
Hrvaška	8,8	3,7	6,2	8,1	2,7	5,5	7,6	2,2	4,8
Ruska federacija	3,0	2,5	2,8	3,2	1,3	2,3	3,0	1,1	2,0
Skupaj 6 partneric izven EU	16,9	12,9	14,8	16,2	11,3	13,9	15,2	9,2	12,1
Skupaj 20 partneric	83,2	87,1	85,2	84,3	89,0	86,6	78,8	72,4	75,5
BiH	4,3	0,6	2,4	3,4	0,4	2,0	3,2	0,4	1,7
Srbija in Črna gora	3,0	0,5	1,7	2,7	0,4	1,6	2,6	0,4	1,4
Makedonija	1,4	0,2	0,8	1,2	0,2	0,7	1,1	0,1	0,6
Kitajska	0,2	2,0	1,2	0,2	2,4	1,3	0,2	2,0	1,1
Skupaj 24 partneric	92,0	90,4	91,2	91,8	92,5	92,2	85,9	75,2	80,3

Vir: SURS.

Opomba: *5 kemični izdelki, 6 izdelki klasificirani po materialu, 7 stroji in transportne naprave, 8 različni končni izdelki.

**Celotne
trgovinske
uteži vklju-
čujejo dvojno
tehtane izvozne
deležee in
navadne
uvozne deleže**

2.2 Uteži

Pri izbiri in preračunu uteži za izračun efektivnega tečaja je uporabljena metodologija ECB⁹ oziroma BIS¹⁰, po kateri se ECB zgleduje. Skladno s tem so uporabljene celotne trgovinske uteži (angleško: *overall trade wights*) predelovalnih dejavnosti, natančneje sektorjev 5–8 standardne mednarodne trgovinske klasifikacije (SMTK)¹¹, ki vključujejo:

- (1) regionalno strukturo izvoza proizvodov predelovalnih dejavnosti, dvojno tehtane izvozne deleže;
- (2) regionalno strukturo uvoza proizvodov predelovalnih dejavnosti, navadne uvozne deleže;
- (3) regionalno strukturo menjave s proizvodi predelovalnih dejavnosti, t.j. izvozom v izbrane trgovinske partnerice in ostali svet ter uvozom iz izbranih trgovinskih partneric.

Uteži so fiksne, izračunane za povprečje let 2001–2003¹².

Tabela 3: Celotne trgovinske uteži po skupinah trgovinskih partneric po novi metodologiji, v %

	Ožja skupina	Širša skupina
	17 trgovinskih partneric	20 trgovinskih partneric
SKUPAJ	100,00	100,00
Avstrija	7,60	6,82
Belgija	2,86	2,59
Nemčija	25,64	23,29
Italija	16,71	14,99
Francija	11,29	10,58
Nizozemska	3,06	2,75
Španija	3,09	2,88
Danska	0,98	0,90
Velika Britanija	4,65	4,31
Švedska	1,63	1,47
Češka	3,06	2,80
Madžarska	1,66	1,48
Poljska	2,37	2,18
Slovaška	1,36	1,26
ZDA	8,10	7,65
Švica	2,26	2,08
Japonska	3,67	3,47
Turčija	-	1,06
Hrvaška	-	5,22
Rusija	-	2,19

Vir: SURS, OECD, Republika Hrvatska Državni zavod za statistiku, IMF, Eurostat

⁹ Pri oblikovanju metodologije ECB so sodelovale tudi vse centralne banke držav članic EU; podrobneje gl. Buldorini, Makrydakis and Thiman, 2002.

¹⁰ Podrobneje gl. Turner and Van't dack, 1993.

¹¹ 5-kemični proizvodi, 6-izdelki razvrščeni po materialu, 7-stroji in transportne naprave, 8-razni izdelki.

¹² Med pripravo so bila leta 2001–2003 zadnja leta, za katera so bili dosegljivi končni podatki o izvozu in uvozu proizvodov predelovalnih dejavnosti v skupinah 5–8 SMTK.

Prednost prehoda na regionalno strukturo predelovalnih dejavnosti kot podlage za izračun uteži je predvsem dosežena metodološka primerljivost z ECB, kar je pomembno glede na bližajoči se vstop Slovenije v območje evra. S prehodom na regionalno strukturo zunanjetrgovinske menjave kot podlage za izračun uteži se košarica zajetih valut oziroma trgovinskih partneric precej razširi (na 17 z 11 valutami glede na 7 s 7 oziroma 4 valutami po dosedanji metodologiji), kar ima tudi vrsto analitičnih prednosti. Omogoča namreč analizo cenovne in stroškovne konkurenčnosti z bistveno večjim številom držav (oziroma skupin držav, npr. pomembnejših trgovinskih partneric iz evro območja, zunaj območja evra, iz EU).

Med razlogi za odločitev za podatke predelovalnih dejavnosti se omenjata zlasti dva: (1) značilna odzivnost predelovalnih dejavnosti na spremembe konkurenčnosti in (2) relativno dobra dostopnost podatkov o cenah in stroških za predelovalne dejavnosti za skoraj vse industrijske države (Turner and Van 't dack, 1993, str.17). Delež predelovalnih dejavnosti v celotni blagovni menjavi je tako pri nas kakor na tujem izredno velik (v Sloveniji 87 %, na območju evra okoli 80 %).

2.2.1 Metoda tehtanja

Pomembnejša razlika nove glede na dosedanjo metodologijo se nanaša na dvojno tehtanje izvoza, ki je sicer splošno uporabljena metoda pri izračunavanju efektivnih tečajev. Razen BIS in ECB jo uporabljajo tudi številne druge mednarodne organizacije (OECD, IMF, EC¹³). Omogoča vključitev t.i. učinka tretjih trgov (angleško: *third-market effects*), ki upošteva, da se izvozniki na tujih trgih srečujejo tako s tamkajšnjimi domačimi proizvajalci kakor tudi z izvozniki iz tretjih držav. Z uporabo navadnih izvoznih deležev, ki so se uporabljali v dosedanji metodologiji, se v nasprotju s tem predpostavlja, da na posameznem tujem trgu izvoznikom konkurirajo zgolj domači proizvajalci.

Dvojno tehtanje izvoznih deležev skladno z metodologijo ECB predpostavlja: (1) slovenski izvozniki izvažajo na H tuje trge, ki niso le domači trgi N izbranih trgovinskih partneric, temveč tudi preostali tuji trgi (t.j. ostali svet, kjer je $H > N$); (2) N izbranih trgovinskih partneric je edini dobavitelj na H tujih trgih, kar pomeni, da niti domača proizvodnja niti izvoz ostalega sveta ne konkurirata proizvodom N izbranih trgovinskih partneric.

Če x_j^a predstavlja izvoz Slovenije na tuji trg j v referenčnem obdobju (v našem primeru v obdobju 2001–2003), je delež posameznega trga v celotnem izvozu enak (podrobneje gl. točko 1 v tabelah 4 in 5):

$$x_j = x_j^a / \sum_{j=1}^H x_j^a, j = 1, 2, \dots, H$$

Učinek tretjih trgov je zajet z dvojno tehtanimi izvoznimi utežmi, ki so za vsako od trgovinskih partneric definirane kot:

$$w_i^x = \sum_{j=1}^H (S_{i,j} \cdot x_j), i = 1, 2, \dots, N$$

Pomembnejša razlika nove glede na dosedanjo metodologijo se nanaša na dvojno tehtanje izvoza

...s čimer se zajame t.i. učinek tretjih trgov

...ki upošteva, da se izvozniki na tujih trgih srečujejo z domačimi proizvajalci in izvozniki iz tretjih držav

¹³ Podrobneje gl. Durand, Simon and Weeb, 1992; Bayoumi, Lee and Jayanthi, 2005; Price and Cost Competitiveness, 2006.

**Za preračun
dvojno teht-
tanih izvoznih
uteži se izdelava
ponudbena
matrika**

**Uvozne uteži
predstavljajo
navadni uvozni
deleži**

kjer je $S_{i,j}$ delež ponudbe države i na trgu j , ki je izračunan kot:

$$S_{i,j} = S_{i,j}^a / \sum_{i=1}^N S_{i,j}^a$$

kjer $S_{i,j}^a$ predstavlja izvoz države i na trg j v referenčnem obdobju za:

$$i \neq j, i = 1, 2, \dots, N, j = 1, 2, \dots, H$$

ter $S_{i,i}^a$ predstavlja domačo proizvodnjo za domači trg države i v referenčnem obdobju (za $i=1, 2, \dots, N$).

Za preračun dvojno tehtanih uteži se izdelava ponudbena matrika (gl. točko 2 v tabelah 4 in 5). V matriki vrednosti (deleži v %) na diagonali pomenijo domačo proizvodnjo izbranih partneric (N)¹⁴, vrednosti v vrstici (razen diagonalnih) pomenijo izvoz posamezne partnerice v izbrane partnerice in ostali svet (H), vrednosti v stolpcih (razen diagonalnih) pa pomenijo uvoz posamezne partnerice in ostalega sveta (H) iz izbranih partneric (N). Dvojno tehtane izvozne uteži izračunamo tako, da vsako vrstico iz ponudbene matrike (točka 2 iz tabele 4 in 5) množimo z navadnimi deleži slovenskega izvoza (točka 1 iz tabele 4 in 5). Primer: dvojno tehtana izvozna utež za Avstrijo v ožji skupini (17-trgovinskih partneric, tabela 4) je tako enaka $(0,074 \times 0,403) + (0,010 \times 0,008) + \dots + (0,158 \times 0,014)$.

Uvozne uteži predstavljajo navadni uvozni deleži (m_i) posamezne partnerice i v celotnem uvozu Slovenije iz košarice izbranih (N) držav partneric. Uvozne uteži so v izračun vključene zato, ker se domači proizvajalci substitutov uvoženega blaga soočajo s konkurenco tujih proizvajalcev, ki izvažajo na domači (slovenski) trg. Uvozna utež je izračunana kot:

$$w_i^m = m_i = m_i^a / \sum_{i=1}^N m_i^a, i = 1, 2, \dots, N$$

pri tem m_i^a pomeni uvoz v Slovenijo iz države i v referenčnem obdobju.

Celotne uteži so nato izračunane kot tehtana sredina dvojno tehtanih izvoznih uteži in navadnih uvoznih uteži, po obrazcu:

$$w_j = \left[\frac{x^a}{x^a + m^a} \right] w_j^x + \left[\frac{m^a}{x^a + m^a} \right] w_j^m, i = 1, 2, \dots, N$$

kjer

$$x^a = \sum_{j=1}^H x_j^a$$

predstavlja izvoz Slovenije na H tujih trgov

¹⁴ Domača proizvodnja se oceni in je skladno z metodologijo ECB oz. BIS enaka dodani vrednosti predelovalnih dejavnosti, povečani za uvoz proizvodov predelovalnih dejavnosti in zmanjšani za njihov izvoz. Brez prištevanja uvoza dodane vrednosti (po neto vrednosti) ne bi mogli primerjati s trgovinskimi tokovi (po bruto vrednosti). Razen tega pa se s tem, še posebej v primeru malih in odprtih gospodarstev, izognemo tudi izredno majhnim ali celo negativnim vrednostim za domačo proizvodnjo (podrobneje gl. Turner and Van't dack, 1993, str. 116–118).

in

$$m^a = \sum_{i=1}^N m_i^a$$

predstavlja uvoz Slovenije iz N držav.

Primerjava med dvojno tehtanimi izvoznimi oziroma celotnimi utežmi in navadnimi izvoznimi oziroma celotnimi utežmi (gl. točko 1 in 2 ter 5 in 6 v tabelah 4 in 5) kaže, da se z dvojnim tehtanjem najizraziteje povečajo uteži tistih trgovinskih partneric, ki so pomembni svetovni dobavitelji proizvodov predelovalnih dejavnosti in so močna konkurenca slovenskim proizvodom na tretjih trgih (npr. Japonska, ZDA, Velika Britanija, Belgija, pa tudi Švica). Pri navadnih utežeh je vpliv valut omenjenih trgovinskih partneric podcenjen, saj se ne upošteva, da izvozniki teh držav slovenskim konkurirajo tudi na tretjih trgih. Slovenski proizvodi se npr. z japonskimi ne srečujejo samo na japonskem trgu, ampak tudi na vseh drugih trgih. Na avstrijskem trgu je delež japonskih proizvodov 1,9 %, belgijskem 4,3 %, nemškem 3,7 %, nizozemskem 4,4 %, ameriškem 5,9 %, v ostalem svetu pa 16,4 % (glej točko 2, vrstica 17 v tabeli 4). Čeprav je delež Japonske v slovenskem izvozu proizvodov predelovalnih dejavnosti le 0,1 % (točka 1 v tabeli 4), v celotni menjavi pa 1,2 % (točka 6, tabela 4), se dvojno tehtana izvozna utež zaradi izrazitejše navzočnosti Japonske na drugih trgih poveča na 5 % (točka 3 tabela 4), dvojno tehtana celotna utež pa na 3,7 % (točka 5 tabela 4).

***Z dvojnim
tehtanjem se
povečajo uteži
trgovinskih
partneric, ki so
pomembni
svetovni
dobavitelji
proizvodov***

Tabela 4: Uteži (blago, skupine 5–8 po SMTK) - ožja skupina (17 trgovinskih partneric)

1. Slovenski izvoz	0,074	0,010	0,258	0,119	0,067	0,018	0,013	0,010	0,024	0,009	0,019	0,019	0,029	0,013	0,032	0,010	0,001	0,005	0,081	0,032	0,158
2. Matrika ponudbe (supply structure matrix)																					
Avstrija	0,403	0,008	0,031	0,015	0,008	0,007	0,007	0,010	0,007	0,011	0,035	0,057	0,014	0,037	0,002	0,030	0,001	0,021	0,134	0,033	0,014
Belgija	0,013	0,157	0,034	0,030	0,043	0,080	0,020	0,027	0,033	0,036	0,018	0,017	0,018	0,016	0,004	0,021	0,002	0,029	0,031	0,034	0,066
Nemčija	0,299	0,216	0,464	0,125	0,132	0,171	0,106	0,167	0,090	0,165	0,281	0,229	0,170	0,243	0,029	0,240	0,017	0,264	0,265	0,359	0,124
Italija	0,051	0,046	0,050	0,563	0,068	0,026	0,058	0,032	0,030	0,029	0,045	0,069	0,060	0,062	0,011	0,072	0,007	0,155	0,269	0,124	0,062
Francija	0,030	0,140	0,072	0,071	0,490	0,049	0,100	0,042	0,050	0,053	0,042	0,042	0,049	0,042	0,013	0,069	0,007	0,115	0,066	0,076	0,058
Nizozemska	0,020	0,129	0,039	0,035	0,024	0,369	0,021	0,045	0,037	0,052	0,018	0,017	0,020	0,013	0,003	0,030	0,002	0,042	0,034	0,057	0,023
Španija	0,011	0,021	0,021	0,027	0,050	0,018	0,579	0,010	0,020	0,012	0,014	0,017	0,015	0,027	0,002	0,014	0,001	0,051	0,020	0,020	0,029
Danska	0,004	0,005	0,010	0,003	0,004	0,007	0,004	0,454	0,005	0,051	0,005	0,005	0,010	0,004	0,001	0,006	0,001	0,009	0,007	0,012	0,012
Velika Britanija	0,019	0,091	0,048	0,035	0,048	0,064	0,037	0,062	0,586	0,070	0,028	0,026	0,027	0,024	0,016	0,039	0,007	0,082	0,025	0,055	0,083
Švedska	0,010	0,029	0,013	0,010	0,010	0,021	0,008	0,085	0,012	0,414	0,009	0,010	0,017	0,009	0,004	0,009	0,002	0,022	0,016	0,035	0,018
Češka	0,019	0,005	0,028	0,004	0,004	0,006	0,003	0,004	0,004	0,006	0,367	0,019	0,022	0,117	0,001	0,005	0,000	0,011	0,035	0,017	0,004
Madžarska	0,023	0,009	0,021	0,005	0,005	0,007	0,004	0,003	0,003	0,005	0,015	0,375	0,011	0,024	0,001	0,003	0,000	0,011	0,028	0,012	0,003
Poljska	0,007	0,008	0,023	0,007	0,006	0,009	0,004	0,012	0,004	0,016	0,026	0,019	0,515	0,027	0,000	0,003	0,000	0,009	0,016	0,035	0,006
Slovaška	0,010	0,002	0,010	0,003	0,002	0,002	0,001	0,001	0,001	0,001	0,033	0,013	0,009	0,304	0,000	0,002	0,000	0,005	0,012	0,006	0,001
ZDA	0,038	0,081	0,068	0,031	0,062	0,105	0,021	0,027	0,078	0,043	0,029	0,033	0,020	0,020	0,847	0,049	0,055	0,080	0,019	0,062	0,314
Švica	0,025	0,011	0,032	0,019	0,018	0,015	0,009	0,010	0,014	0,013	0,014	0,012	0,009	0,013	0,004	0,391	0,004	0,035	0,020	0,021	0,020
Japonska	0,019	0,043	0,037	0,017	0,027	0,044	0,018	0,010	0,027	0,023	0,019	0,041	0,014	0,019	0,059	0,018	0,893	0,059	0,002	0,039	0,164
SKUPAJ	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
3. Dvojno tehtane izvozne uteži																					
	0,058	0,037	0,253	0,133	0,090	0,038	0,030	0,012	0,059	0,018	0,030	0,013	0,028	0,011	0,117	0,025	0,050				
4. Uvozne uteži	0,099	0,018	0,260	0,211	0,142	0,022	0,032	0,007	0,030	0,014	0,032	0,021	0,019	0,017	0,035	0,019	0,020				
5. Celotne uteži–z dvojno tehtanimi izvoznimi utežmi	0,076	0,029	0,256	0,167	0,113	0,031	0,031	0,010	0,047	0,016	0,031	0,017	0,024	0,014	0,081	0,023	0,037				
6. Celotne uteži–navadne	0,101	0,016	0,306	0,189	0,119	0,023	0,025	0,010	0,032	0,013	0,029	0,024	0,029	0,017	0,040	0,017	0,012				

Vir: SURS, OECD, Eurostat.

Tabela 5: Uteži (blago, skupine 5-8 po SMTK) - širša skupina (20 trgovinskih partneric)

1. Slovenski izvoz	0,074	0,010	0,258	0,119	0,067	0,018	0,013	0,010	0,024	0,009	0,019	0,019	0,029	0,013	0,032	0,010	0,001	0,005	0,081	0,032	0,158
2. Matrika ponudbe (supply structure matrix)																					
Avstrija	0,399	0,008	0,031	0,015	0,008	0,007	0,007	0,010	0,007	0,011	0,035	0,056	0,013	0,036	0,002	0,030	0,001	0,008	0,018	0,009	0,014
Belgija	0,013	0,155	0,034	0,030	0,042	0,080	0,020	0,026	0,033	0,036	0,018	0,017	0,018	0,016	0,004	0,020	0,002	0,011	0,004	0,010	0,065
Nemčija	0,295	0,213	0,457	0,124	0,131	0,169	0,105	0,166	0,089	0,164	0,277	0,226	0,168	0,239	0,029	0,237	0,017	0,096	0,035	0,101	0,122
Italija	0,050	0,046	0,049	0,555	0,068	0,026	0,057	0,031	0,030	0,028	0,044	0,068	0,059	0,061	0,011	0,071	0,007	0,056	0,035	0,035	0,061
Francija	0,030	0,139	0,070	0,070	0,485	0,048	0,100	0,041	0,049	0,053	0,042	0,041	0,049	0,041	0,012	0,068	0,007	0,042	0,009	0,021	0,057
Nizozemska	0,019	0,128	0,039	0,034	0,024	0,365	0,021	0,044	0,036	0,052	0,018	0,016	0,020	0,013	0,003	0,029	0,002	0,015	0,004	0,016	0,023
Španija	0,011	0,021	0,020	0,027	0,049	0,018	0,575	0,010	0,020	0,012	0,014	0,016	0,015	0,027	0,002	0,013	0,001	0,018	0,003	0,006	0,028
Danska	0,004	0,005	0,010	0,003	0,004	0,007	0,004	0,450	0,005	0,051	0,005	0,005	0,010	0,004	0,001	0,006	0,001	0,003	0,001	0,003	0,012
Velika Britanija	0,019	0,090	0,047	0,034	0,047	0,063	0,037	0,061	0,580	0,070	0,028	0,026	0,027	0,023	0,016	0,038	0,007	0,030	0,003	0,015	0,082
Švedska	0,010	0,028	0,013	0,009	0,010	0,021	0,008	0,085	0,012	0,411	0,009	0,010	0,017	0,009	0,004	0,009	0,002	0,008	0,002	0,010	0,017
Češka	0,019	0,005	0,027	0,004	0,004	0,006	0,003	0,004	0,004	0,006	0,363	0,018	0,021	0,115	0,001	0,005	0,000	0,004	0,005	0,005	0,004
Madžarska	0,023	0,009	0,020	0,005	0,005	0,007	0,004	0,003	0,003	0,005	0,015	0,369	0,011	0,024	0,001	0,003	0,000	0,004	0,004	0,003	0,003
Poljska	0,007	0,008	0,022	0,007	0,006	0,009	0,004	0,012	0,004	0,016	0,026	0,019	0,508	0,026	0,000	0,003	0,000	0,003	0,002	0,010	0,006
Slovaška	0,010	0,002	0,010	0,003	0,002	0,002	0,001	0,001	0,001	0,001	0,033	0,013	0,008	0,299	0,000	0,002	0,000	0,002	0,002	0,002	0,001
ZDA	0,038	0,080	0,067	0,031	0,061	0,104	0,021	0,027	0,077	0,043	0,029	0,033	0,020	0,020	0,844	0,048	0,055	0,029	0,002	0,018	0,309
Švica	0,024	0,010	0,032	0,018	0,017	0,015	0,009	0,010	0,013	0,013	0,014	0,012	0,009	0,012	0,004	0,384	0,004	0,013	0,003	0,006	0,019
Japonska	0,019	0,042	0,036	0,017	0,027	0,043	0,018	0,010	0,027	0,022	0,019	0,041	0,014	0,018	0,059	0,017	0,891	0,021	0,000	0,011	0,161
Turčija	0,005	0,006	0,011	0,008	0,006	0,007	0,005	0,006	0,007	0,005	0,004	0,006	0,007	0,004	0,002	0,002	0,000	0,605	0,001	0,009	0,007
Hrvaška	0,003	0,000	0,001	0,002	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,001	0,000	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,857	0,001	0,001
Rusija	0,002	0,006	0,004	0,004	0,002	0,004	0,002	0,002	0,004	0,002	0,007	0,008	0,005	0,012	0,002	0,014	0,002	0,033	0,011	0,709	0,009
SKUPAJ	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
3. Dvojno tehtane izvozne uteži	0,047	0,033	0,222	0,109	0,082	0,033	0,027	0,011	0,055	0,016	0,027	0,010	0,025	0,010	0,112	0,023	0,048	0,010	0,071	0,028	0,028
4. Uvozne uteži	0,094	0,017	0,246	0,199	0,134	0,021	0,031	0,006	0,029	0,013	0,030	0,020	0,017	0,016	0,034	0,018	0,019	0,011	0,030	0,015	0,015
5. Celotne uteži—z dvojno tehtanimi izvoznimi utežmi	0,068	0,026	0,233	0,150	0,106	0,028	0,029	0,009	0,043	0,015	0,028	0,015	0,022	0,013	0,076	0,021	0,035	0,011	0,052	0,022	0,022
6. Celotne uteži—navadne	0,091	0,014	0,276	0,170	0,107	0,021	0,023	0,009	0,029	0,012	0,026	0,021	0,026	0,016	0,036	0,015	0,010	0,009	0,063	0,026	0,026

Vir: SUPS, OECD, Republika Hrvatska Državni zavod za statistiku, IMF, Eurostat.

2.3 Matematična formula za izračun nominalnega in realnega efektivnega tečaja

Nominalni efektivni tečaj je kakor po dosedanji metodologiji izračunan kot tehtano geometrično povprečje bilateranih tečajev tolarja do valut držav, ki sestavljajo košarico po obrazcu:

$$NET = \prod_{i=1}^N (e_{i,tolar})^{w_i}$$

kjer je N število držav partneric, zajetih v košarico, $e_{i,tolar}$ je indeks tečaja (št. enot tujega tečaja za 1 enoto domačega), w_i pa celotna utež posamezne trgovinske partnerice i .

Realni efektivni tečaj je izračunan po obrazcu:

$$RET = \prod_{i=1}^N \left(\frac{d_{slo} e_{i,tolar}}{d_i} \right)^{w_i}$$

kjer sta d_i in d_{slo} deflatorja za i držav oziroma Slovenijo.

2.4 Primerljivost spremenjene metodologije izračuna efektivnih tečajev UMAR in ECB

Na podlagi prikazanih metodoloških sprememb je metodologija izračuna efektivnih tečajev UMAR z metodologijo ECB usklajena¹⁵. Obstajajo sicer razlike glede izbire trgovinskih partneric in triletnega baznega obdobja, ki pa na izračun efektivnih tečajev bistveno ne vplivajo. Deleži trgovinskih partneric v slovenski zunanjetrgovinski menjavi, ki jih na UMAR v izračun efektivnih tečajev nismo zajeli, so namreč izredno majhni. Pri izbiri baznega obdobja (v našem primeru 2001–2003, ECB 1995–1997 in 1999–2001) smo se zaradi primerljivosti podatkov v časovnih serijah odločili za zgolj eno bazno obdobje in sicer tisto, za katero so bili med pripravo sprememb dostopni najbolj sveži končni podatki.

Na podlagi prikazanih sprememb je metodologija UMAR z metodologijo ECB usklajena

¹⁵ Slovenski prevzem evra ne bo zahteval metodoloških sprememb izračunavanja indikatorjev cenovne in stroškovne konkurenčnosti za Slovenijo. Le bilateralni tečaji do valut trgovinskih partneric, ki se zajamejo v izračun efektivnih tečajev, bodo namesto v SIT v EUR.

3 Primerjava izračunov nominalnega in realnega efektivnega tečaja po doslej veljavni in novi metodologiji

Na splošno velja ugotovitev, da metodološke spremembe vplivajo na izračun efektivnega tečaja, njihov vpliv na dinamiko gibanja pa je vsaj na agregatni ravni relativno majhen.

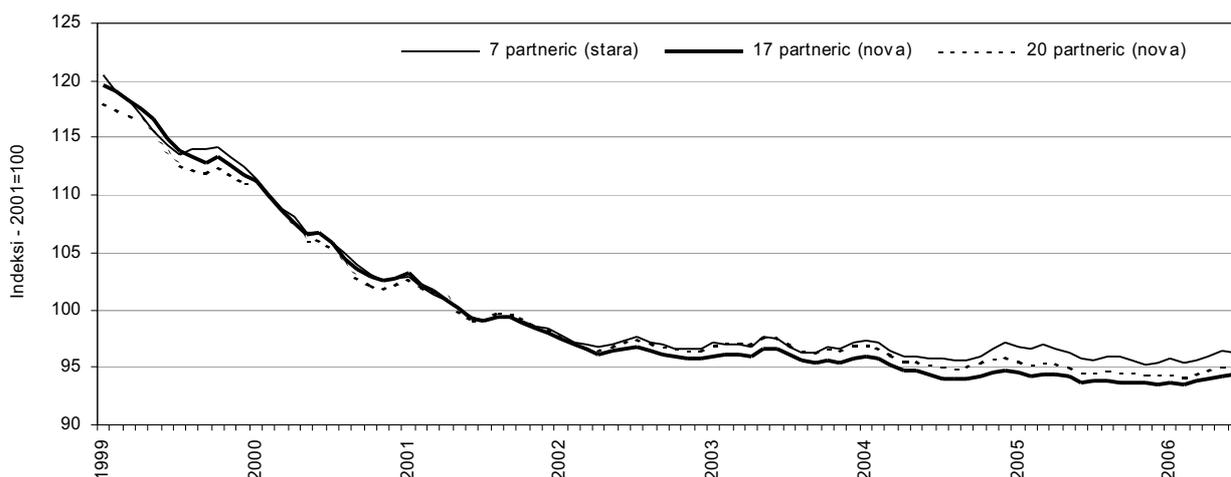
3.1 Primerjava izračunov nominalnega in realnega efektivnega tečaja na agregatni ravni

V obdobju zadnjih štirih let se na agregatni ravni vpliv metodoloških sprememb kaže v izrazitejši nominalni depreciaciji (gl. graf 1) in nižji realni apreciaciji efektivnega tečaja dolarja, deflacioniranega z relativnimi cenami življenjskih potrebščin (gl. graf 2).

Na agregatni ravni je vpliv metodoloških sprememb na izračun efektivnega tečaja relativno majhen

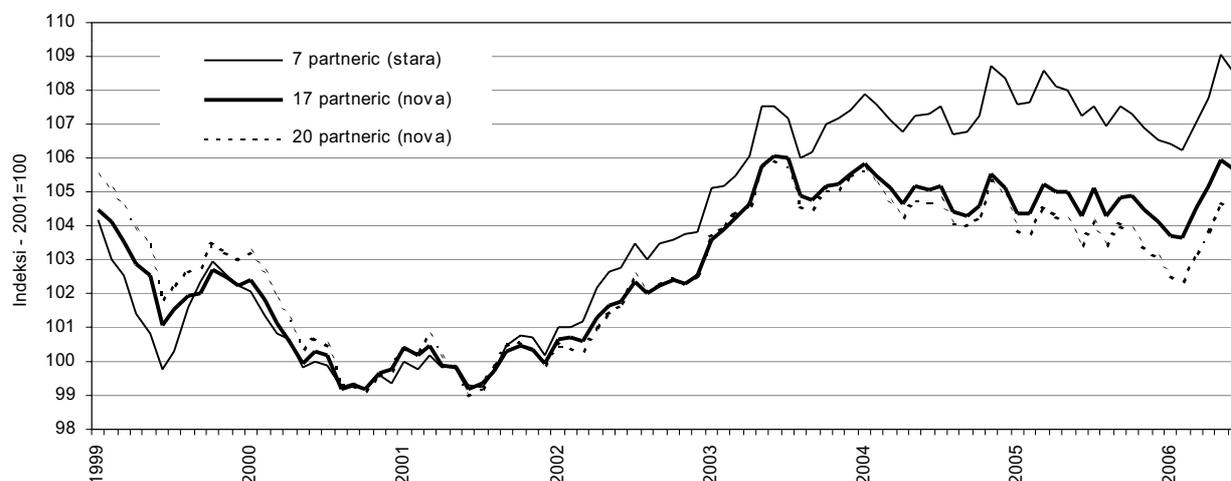
Vpliv se kaže v izrazitejši nominalni depreciaciji in nižji realni apreciaciji

Graf 1: Nominalni efektivni tečaji dolarja

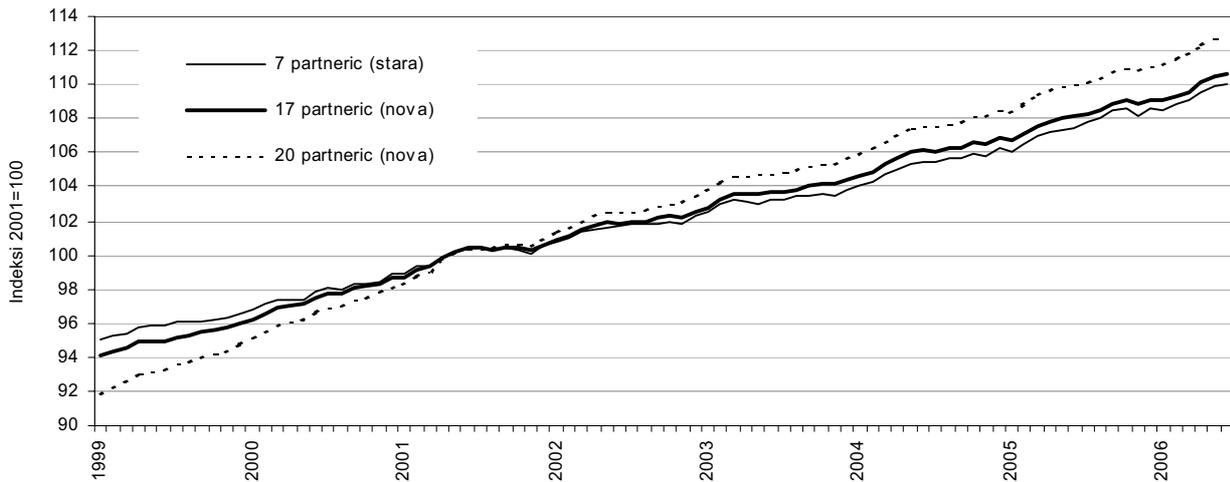
Vir podatkov: BS, SURS, OECD, Banka Hrvatske, Federal Statistics Service of Russia, preračuni avtorice.

Graf 2: Realni efektivni tečaji dolarja

Vir podatkov: BS, SURS, OECD, Banka Hrvatske, Federal Statistics Service of Russia, preračuni avtorice.

Graf 3: Cene življenjskih potrebščin trgovinskih partneric

Vir podatkov: BS, SURS, OECD, Banka Hrvatske, Federal Statistics Service of Russia, preračuni avtorice.

Razlike so pri izračunih za 17 trgovinskih partneric večinoma posledica razširitve košarice z državami novimi članicami EU. Tolar je predvsem do valut Češke in Slovaške izraziteje nominalno depreciral, po drugi strani pa je bila nekoliko hitrejša tudi rast cen omenjenih držav (gl. graf 3).

Relativno majhne so tudi razlike pri izračunu efektivnih tečajev za ožjo košarico (17) držav v primerjavi z razširjeno košarico (20) držav. Zaradi izrazitejše nominalne apreciacija tolarja do turške lire (32 %) in ruskega rublja (18 %) je bila nominalna deprecijacija tolarja do razširjene košarice držav v obdobju zadnjih štirih let nekoliko nižja. Ker je bila hkrati rast cen razširjene košarice držav v primerjavi z ožjo višja, je bila realna apreciacija tolarja do valut širše skupine držav kljub temu nižja.

3.2 Dekompozicija agregatnega indeksa na intra evrsko in ekstra evrsko komponento

Dekompozicija agregatnega indeksa na intra evrsko (gl. graf 4) in ekstra evrsko (gl. graf 5) komponento¹⁶ kaže, da je vpliv metodoloških sprememb na izkazovanje cenovne konkurenčnosti na območju evra majhen, zunaj območja evra pa precejšen.

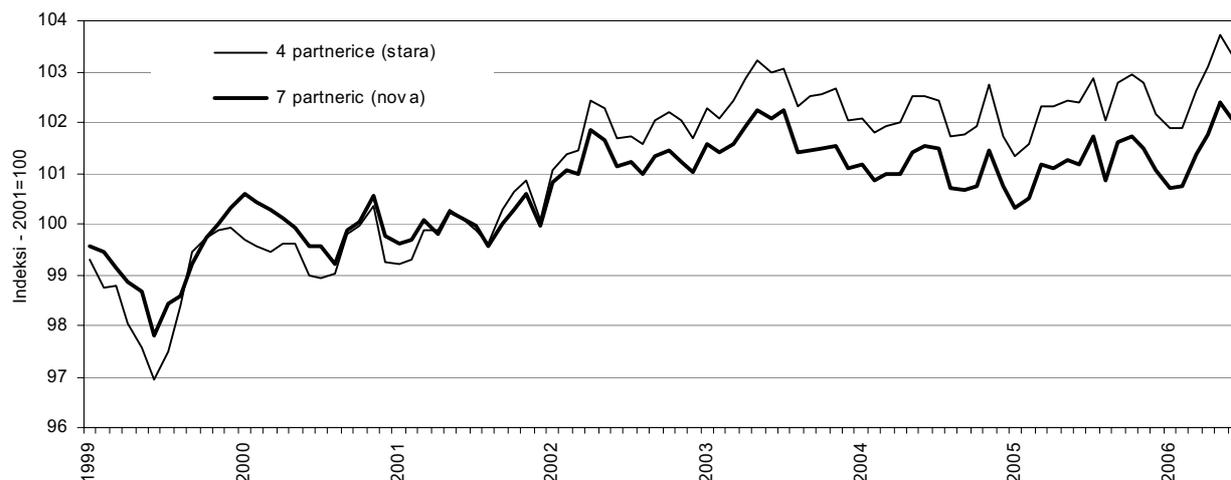
Nekoliko manjše poslabšanje cenovne konkurenčnosti v primerjavi s trgovinskimi partnericami na območju evra, na katerega kaže realni efektivni tečaj, izračunan po novi metodologiji, je bilo v obdobju zadnjih štirih let deloma posledica prehoda na uradne tečaje Banke Slovenije. Tečaj Banke Slovenije za evro je v primerjavi s tržnim tečajem evra (na deviznem trgu) nekoliko izraziteje depreciral. Razen tega je nižja realna apreciacija tolarja do evra po novi metodologiji tudi posledica nekoliko višje rasti cen življenjskih potrebščin v razširjeni košarici držav iz območja evra (s 4 na 7).

V primerjavi s trgovinskimi partnericami zunaj območja evra kaže preračun po novi metodologiji v obdobju zadnjih štirih let na precej manjše poslabšanje cenovne konkurenčnosti. Realna apreciacija tolarja do razširjene košarice valut 10 trgovinskih partneric oziroma 13 trgovinskih partneric po novi metodologiji je precej nižja kakor

Vpliv metodoloških sprememb na izkazovanje cenovne konkurenčnosti na območju evra je majhen, zunaj območja evra pa precejšen

¹⁶ Podrobneje gl. Buldorini, Makrydakakis and Thiman, 2002.

Graf 4: Primerjava realnega efektivnega tečaja po dosedanji in novi metodologiji – trgovinske partnerice območja evra

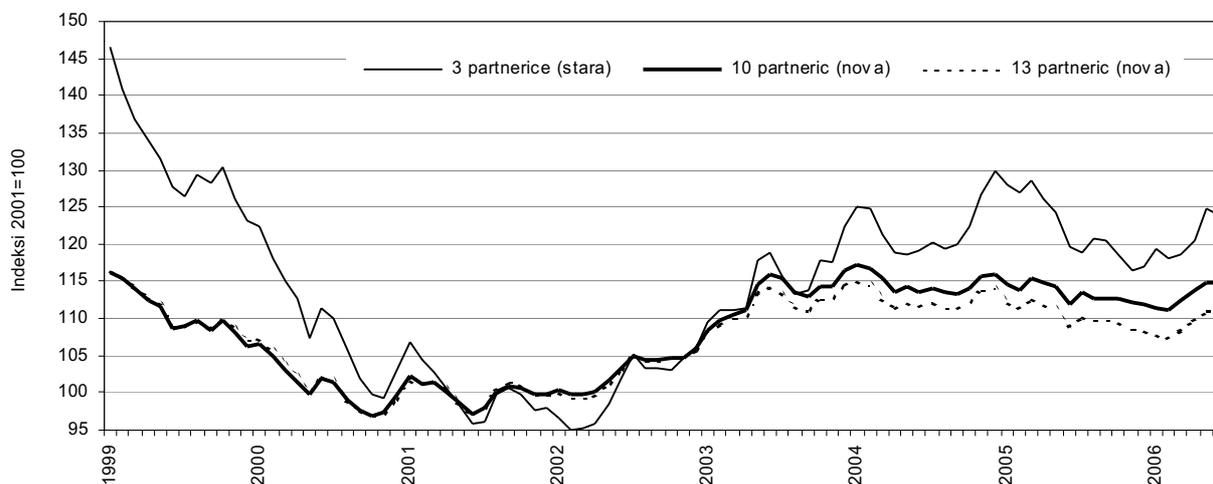

Vir podatkov: BS, SURS, OECD, preračuni avtorice.

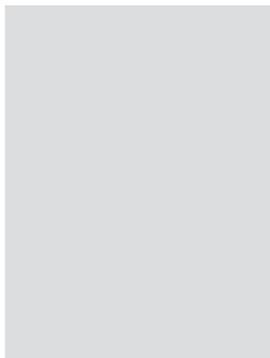
do košarice valut 3 trgovinskih partneric, zajetih po dosedanji metodologiji. Tolar je predvsem do valut novih članic EU, še posebej Češke in Slovaške nominalno izraziteje depreciral, razen tega je bila rast cen življenjskih potrebščin v omenjenih državah nekoliko višja. Po drugi strani pa se je z razširitvijo košarice držav vpliv ameriškega dolarja, ki je na mednarodnih valutnih trgih v obdobju zadnjih štirih let močno padel, na gibanje efektivnega tečaja precej zmanjšal.

Vpliv ameriškega dolarja se je z razširitvijo košarice držav zunaj območja evra precej zmanjšal

Graf 5: Primerjava realnega efektivnega tečaja po dosedanji in novi metodologiji – trgovinske partnerice zunaj območja evra

Vir podatkov: BS, SURS, OECD, Banka Hrvatske, Federal Statistics Service of Russia, preračuni avtorice.

4 Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti območja evra kot celote in držav članic območja evra

Za območje evra se indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti izračunavajo na dveh ravneh:

- (1) na ravni območja evra kot celote in
- (2) na ravni posameznih držav članic območja evra.

4.1 Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti območja evra kot celote

V izračun učinkovitih tečajev za območje evra kot celote so zajete zgolj trgovinske partnerice zunaj območja evra. Tako po metodologiji ECB kakor Evropske komisije (EC) se učinkoviti tečaji izračunavajo do več skupin trgovinskih partneric zunaj območja evra, ki se glede števila in izbranih trgovinskih partneric nekoliko razlikujejo.

ECB v najožjo skupino 12 trgovinskih partneric zajame Avstralijo, Kanado, Dansko, Hongkong, Japonsko, Norveško, Singapur, Južno Korejo, Švedsko, Švico, Veliko Britanijo in ZDA. V drugi, osnovni skupini 23 trgovinskih partneric so razen naštetih držav še nove članice EU (10) in Kitajska. V najširšo skupino 42 trgovinskih partneric pa so razen držav iz druge skupine zajete še Alžirija, Argentina, Brazilija, Bolgarija, Hrvaška, Indija, Indonezija, Izrael, Malezija, Mehika, Maroko, Nova Zelandija, Filipini, Romunija, Rusija, Južna Afrika, Tajvan, Tajska in Turčija¹⁷.

EC v najožjo skupino zajame države EU zunaj območja evra (13), v drugo razen prvih še ZDA, Japonsko, Mehiko, Kanado, Švico, Norveško, Avstralijo, Novo Zelandijo in Turčijo (22), v najširši pa so razen drugih še Bolgarija, Romunija, Brazilija, Kitajska, Hongkong, Koreja in Rusija (39)¹⁸.

4.2 Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti držav članic območja evra

Na ravni držav članic območja evra se v izračun učinkovitih tečajev zajamejo, razen trgovinskih partneric zunaj območja evra, tudi trgovinske partnerice iz območja evra. Kljub skupni valuti se realni učinkoviti tečaji in s tem gibanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti posamezne države lahko precej razlikujejo od gibanja cenovne konkurenčnosti območja evra kot celote, zelo različna pa so lahko tudi gibanja po posameznih državah. Razlogov je več:

- (1) Med trgovinske partnerice držav članic območja evra so zajete tudi države iz območja evra.
- (2) Deleži trgovinskih tokov posamezne države na območju evra in zunaj njega ter v preostalem svetu so različni.
- (3) Gibanja cen (stroškov) posameznih evro držav so različna.

V izračun učinkovitih tečajev za območje evra kot celote so zajete trgovinske partnerice zunaj območja evra

Na ravni držav članic območja evra se v izračun učinkovitih tečajev zajamejo tudi trgovinske partnerice iz območja evra

¹⁷ Podrobneje gl. Update of the overall trade weights for effective exchange rates of the euro and computation of a new set of euro indicators, September 2004.

¹⁸ Podrobneje gl. Price and Cost Competitiveness, 2006.

4.3 Primerjava cenovne konkurenčnosti območja evra kot celote in nekaterih držav članic območja evra

Za ponazoritev razlik je v grafih 7, 8 in 9 po podatkih EC prikazano gibanje učinkovitih tečajev in relativnih cen življenjskih potrebščin za območje evra kot celote, nekatere države območja evra, ZDA in Slovenijo do 34 trgovinskih partneric (12 iz območja evra in 22 zunaj tega območja). Med članicami območja evra so izbrane države, ki zaradi svoje regionalne strukture zunanjetrgovinske menjave (gl. tabelo 6) in gibanja relativnih cen življenjskih potrebščin predstavljajo ekstremne primere. Avstrija, Portugalska in Nizozemska nadpovprečno velik delež izvoza (dvojno tehtanega) realizirajo v državah članicah območja evra, kjer skupna valuta tečajna tveganja eliminira, njihov delež izvoza v ZDA in Japonsko pa je podpovprečen. Predvsem ameriški dolar in japonski jen sta namreč valuti, ki zaradi izrazitih nihanj do evra v zadnjih letih najizraziteje vplivata na gibanje učinkovitih tečajev na območju evra. Deleži izvoza Nemčije, Irske in Finske na območju evra so med najnižjimi, njihovi deleži izvoza v ZDA in Japonsko pa med najvišjimi.

Tabela 6: Dvojno tehtane izvozne uteži za izračun učinkovitih tečajev do skupine 34 trgovinskih partneric za leto 2004, v %

	Skupaj države evro območja	ZDA	Japonska	Velika Britanija	Skupaj ostale države	Skupaj
Evro območje	0,0	25,3	11,6	22,4	40,7	100,0
Belgija-Luksemburg	63,6	9,6	4,2	10,2	12,4	100,0
Nemčija	47,6	13,5	6,5	9,9	22,6	100,0
Grčija	57,1	8,7	3,5	9,1	21,6	100,0
Španija	64,8	8,3	3,4	10,1	13,4	100,0
Francija	55,9	11,5	5,7	11,3	15,6	100,0
Irska	43,2	22,0	6,1	16,8	11,9	100,0
Italija	54,3	12,6	5,6	8,4	19,0	100,0
Nizozemska	62,9	7,9	3,7	11,3	14,2	100,0
Avstrija	61,3	8,7	3,9	5,6	20,5	100,0
Portugalska	68,9	8,7	2,5	10,2	9,6	100,0
Finska	44,5	11,3	7,0	8,5	28,8	100,0
Slovenija	69,3	5,6	2,0	3,7	19,3	100,0

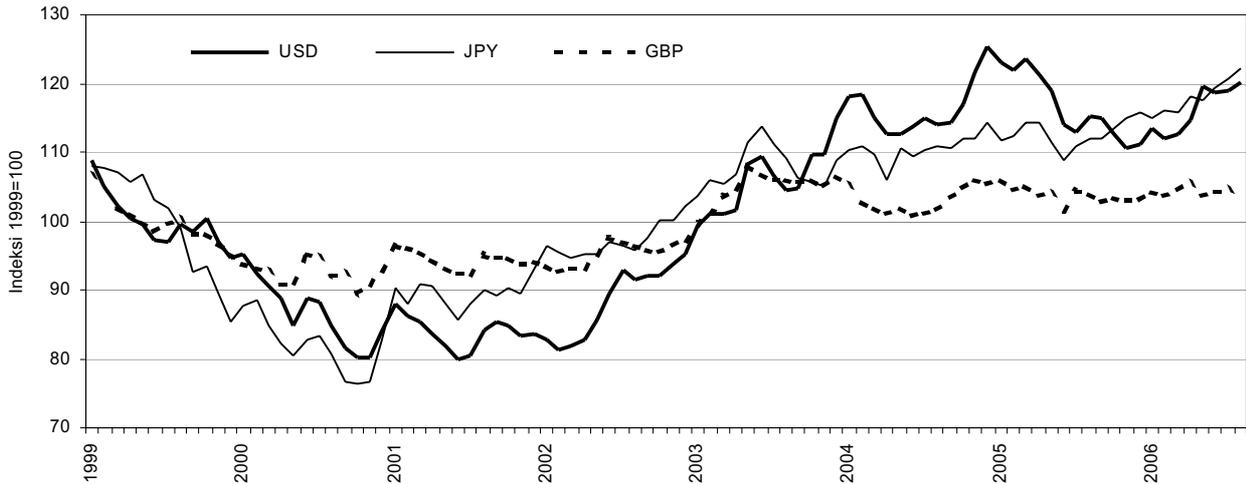
Vir: EC.

Po letu 2000 se je evro na mednarodnih valutnih trgih, še posebej do ameriškega dolarja in japonskega jena precej okrepil (gl. graf 6).

Nominalna apreciacija učinkovitega tečaja območja evra kot celote je bila med zadnjim četrletjem leta 2000 in drugim četrletjem leta 2006 kar 26,5-odstotna, realna apreciacija pa 22,8-odstotna. Zaradi razlik v regionalni strukturi izvoza so bile Avstrija, Portugalska in Nizozemska na tečajna nihanja evra bistveno manj občutljive, Nemčija, Irska in Finska pa bistveno bolj. Nominalna apreciacija učinkovitega tečaja Avstrije (7,0 %), Portugalske (7,2 %) in Nizozemske (8,3 %) je bila zato med najnižjimi, Nemčije (12,8 %), Finske (12,9 %) in Irske (16,0 %) pa med najvišjimi. Zaradi manj izrazite nominalne apreciacije učinkovitega tečaja in hkratnega padca avstrijskih relativnih cen življenjskih potrebščin je bilo poslabšanje cenovne konkurenčnosti Avstrije med vsemi članicami območja evra najnižje (4,5 %). Med najnižjimi je bilo

Zaradi razlik v regionalni strukturi izvoza so na območju evra lahko zelo različna tudi gibanja nominalnih učinkovitih tečajev

Graf 6: Nominalni tečaj evra do ameriškega dolarja, japonskega jena in britanskega funta

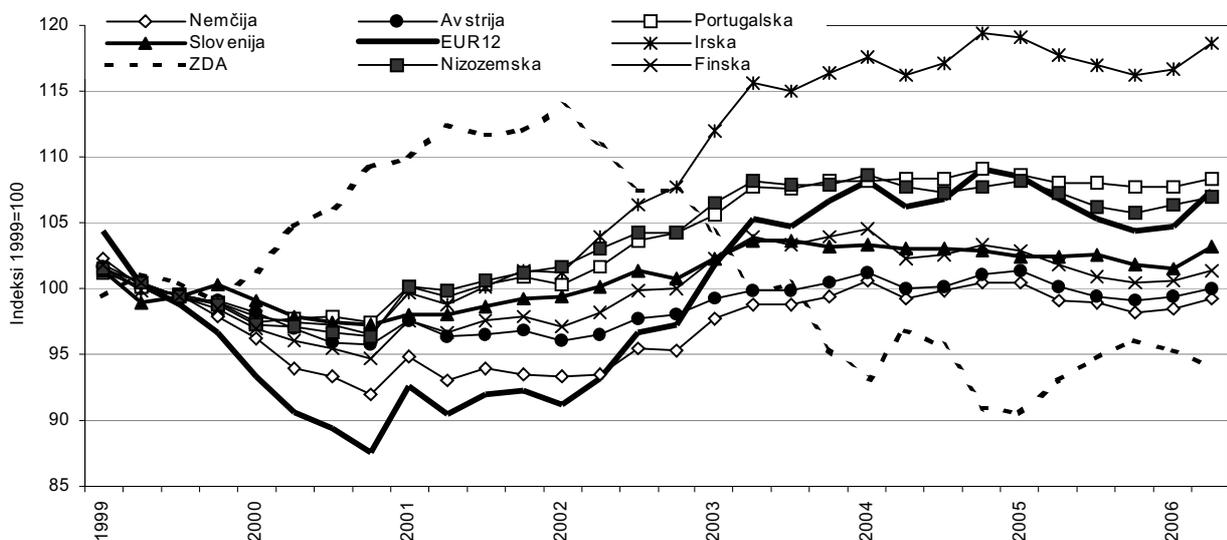
Vir: BS.

*Na gibanje
realnih
efektivnih
tečajev
pomembno
vplivajo tudi
razlike v rasti
cen*

tudi poslabšanje finske (7,1 %) in nemške (7,9) cenovne konkurenčnosti, saj sta tako Nemčija kakor Finska velik del izrazitejše nominalne apreciacije efektivnega tečaja nevtralizirali z izrazitejšim padcem relativnih cen. Poslabšanje cenovne konkurenčnosti Portugalske (11,2 %) in Nizozemske (11 %) je bilo zaradi rasti relativnih cen med izrazitejšimi, čeprav je bila nominalna apreciacija portugalskega in nizozemskega efektivnega tečaja med članicami območja evra med najnižjimi. Irska je med vsemi članicami območja evra cenovno konkurenčnost najizraziteje poslabšala (22,9 %), saj je bila ob rekordni nominalni apreciaciji efektivnega tečaja rekordna tudi rast irskih relativnih cen.

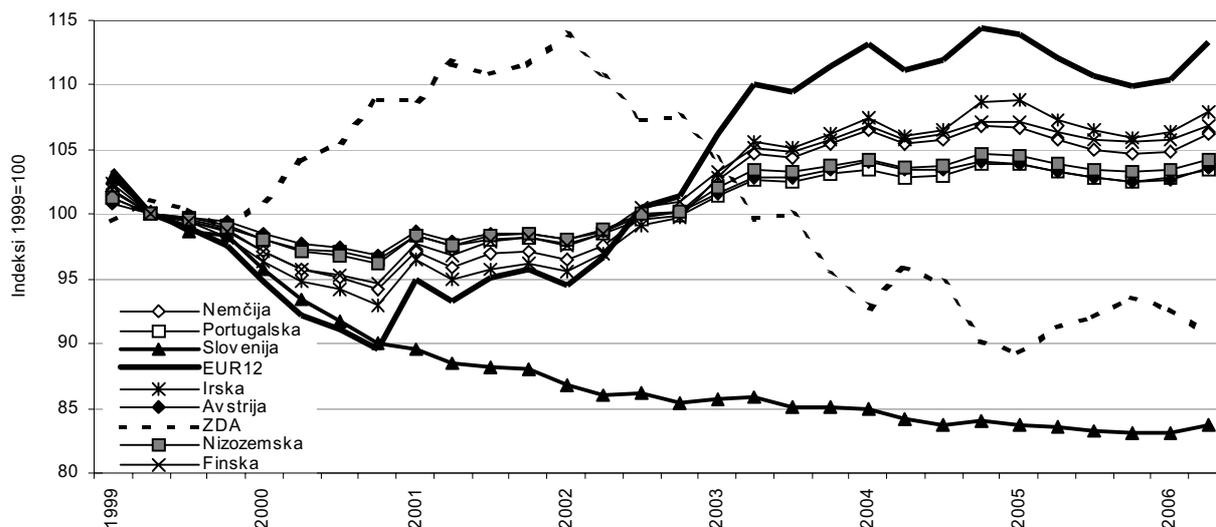
Cenovna konkurenčnost ZDA se je v obdobju zadnjih petih let precej izboljšala, pri čemer pa odstopanja sredi leta 2006 glede na izhodiščno leto 1999 v primerjavi z Nemčijo in Avstrijo niso tako zelo izrazita (gl. graf 7).

Graf 7: Realni efektivni tečaji, deflacionirani z relativnimi cenami življenjskih potrebščin

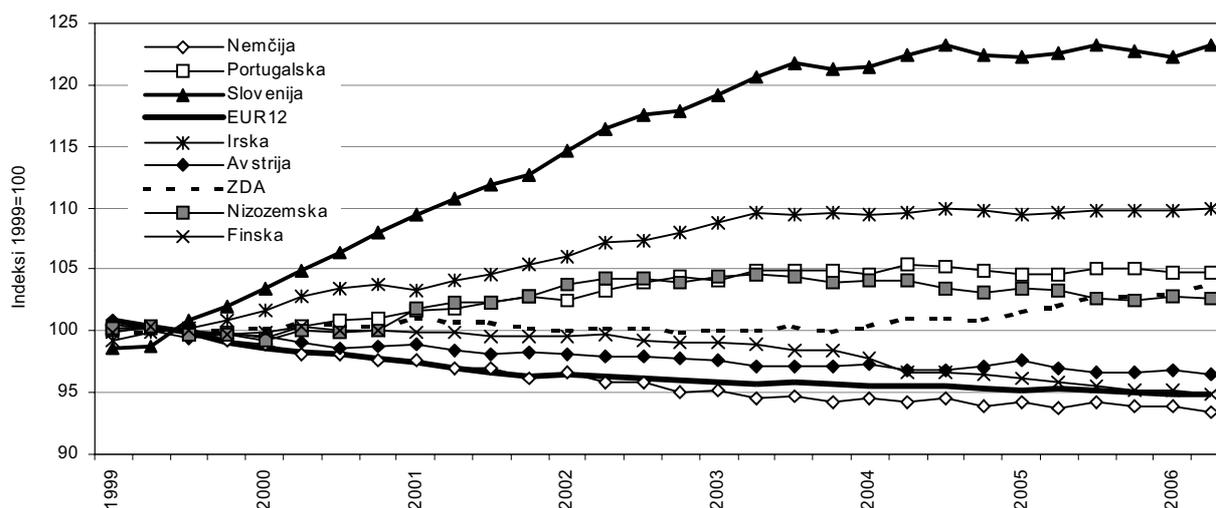
Vir: EC.

Graf 8: Nominalni efektivni tečaji

Vir: EC.

Graf 9: Rast relativnih cen življenjskih potrebščin

Vir: EC.

4.4 Primerjava cenovne konkurenčnosti Slovenije z državami članicami območja evra

Slovenija bo s prevzemom evra v skupini držav članic območja evra, ki so relativno najmanj občutljive na nihanja evra na mednarodnih valutnih trgih. Njen delež menjav oziroma izvoza na območju evra, kjer skupna valuta tečajna tveganja eliminira, je med največjimi, deleži menjav oziroma izvoza v trgovinske partnerice zunaj območja evra, ki s svojimi valutami v zadnjih letih najizraziteje vplivajo na nihanje efektivnih tečajev območja evra (še posebej ZDA in Japonska), pa med najmanjšimi. To pomeni, da bo v primeru nominalne okrepitve evra na medvalutnih trgih nominalna okrepitev slovenskega efektivnega tečaja med najnižjimi, v primeru padca nominalne vrednosti evra pa bo med najnižjimi tudi padec slovenskega efektivnega tečaja. Relativni pomen gibanja slovenskih cen (stroškov) v primerjavi s trgovinskimi partnericami za gibanje slovenske cenovne in stroškovne konkurenčnosti pa bo s tem ustrezno večji.

Slovenija bo v okviru držav članic območja evra med relativno najmanj občutljivimi na nihanja evra

Relativni pomen gibanja slovenskih cen (stroškov) bo ustrezno večji

Slovenija je do vstopa v ERM II (konec junija 2004) približno polovico poslabšanja cenovne konkurenčnosti zaradi višje rasti slovenskih cen v primerjavi s cenami trgovinskih partneric nevtralizirala z nominalno depreciacijo tolarja do evra. Poslabšanje slovenske cenovne konkurenčnosti je bilo zato manjše kakor v državah članicah območja evra, z izjemo Avstrije (gl. tabelo 7).

Tabela 7: Realni efektivni tečaji držav članic območja evra in Slovenije, stopnje rasti v %

	Nominalni efektivni tečaji			Relativne cene			Realni efektivni tečaji		
	q2 2006/ q4 2000	q3 2004/ q4 2000	q2 2006/ q3 2004	q2 2006/ q4 2000	q3 2004/ q4 2000	q2 2006/ q3 2004	q2 2006/ q4 2000	q3 2004/ q4 2000	q2 2006/ q3 2004
Evro območje	26,5	25,0	1,2	-3,0	-2,3	-0,7	22,8	22,1	0,5
Belgija-Luksemburg	9,5	8,9	0,5	-1,4	-2,1	0,7	7,9	6,6	1,2
Nemčija	12,8	12,2	0,5	-4,3	-3,2	-1,2	7,9	8,6	-0,7
Grčija	13,4	12,9	0,4	2,0	-1,3	3,3	15,7	11,5	3,7
Španija	10,1	9,6	0,4	4,7	1,8	2,9	15,3	11,6	3,3
Francija	12,0	11,3	0,7	-1,7	-1,0	-0,7	10,1	10,1	0,0
Irska	16,0	14,6	1,2	6,0	5,9	0,1	22,9	21,3	1,3
Italija	13,0	12,3	0,6	-0,1	-0,1	0,0	12,8	12,2	0,6
Nizozemska	8,3	7,8	0,4	2,5	3,3	-0,8	11,0	11,4	-0,4
Avstrija	7,0	6,8	0,1	-2,3	-2,0	-0,3	4,5	4,6	-0,1
Portugalska	7,2	6,8	0,4	3,7	4,2	-0,4	11,2	11,2	0,0
Finska	12,9	12,1	0,7	-5,1	-3,4	-1,8	7,1	8,4	-1,1
Slovenija	-7,0	-7,0	0,0	14,1	14,0	0,1	6,1	6,0	0,1

Vir: EC.

**Relativno
ugodna gibanja
slovenske
cenovne
konkurenčnosti
po vsopu v
ERM II**

Od vstopa Slovenije v ERM II je nominalni tečaj tolarja do evra ves čas stabilen. Zaradi regionalne strukture slovenskega izvoza je bil v drugem četrtletju 2006 v primerjavi s tretjim četrtletjem 2004 stabilen tudi slovenski nominalni efektivni tečaj, medtem ko se je v državah z evrom okrepil med 0,1 % in 1,2 %. Zaradi hkratne skromne rasti slovenskih cen v primerjavi s tujimi (0,1 %) je bil stabilen tudi slovenski realni efektivni tečaj. Čeprav so relativne cene v večini držav območja evra v tem obdobju nekoliko padle, je bila v njihovem okviru Slovenija vendarle v skupini držav z relativno bolj ugodnimi gibanji cenovne konkurenčnosti. Razlike med posameznimi državami sicer niso bile velike, z izjemo Španije, Grčije in Irske, kjer je bilo poslabšanje cenovne konkurenčnosti v zadnjih dveh letih celo nekoliko višje kakor v območju evra kot celoti.

Literatura in viri

Bayoumi, T. Lee, J. and Jayanthi, S. (2005). *New Rates from New Weights*. Working Paper. (May). Washington: IMF.

Buldorini, L., Markydakis, S. and Thiman, C. (2002). *The effective exchange rate of the euro*. Occasional paper series. Frankfurt: European Central Bank.

Cimperman, F. in Drenovec, F. (1993). Izračun efektivnega deviznega tečaja za Slovenijo. *Prikazi in analize I/1*. Ljubljana: Banka Slovenije.

Drenovec, F. in Cimperman, F. (1994). Osnovna analiza stroškov dela in mednarodne konkurenčnosti Slovenije. *Prikazi in analize II/3*, Ljubljana: Banka Slovenije.

Durand, M. Simon, J. and Weeb, C. (1992). *OECD's Indicators of International Trade and Competitiveness*. Working Paper No. 120. Paris: OECD.

Flere, L. (2004). Realni efektivni tečaj tolarja in konkurenčnost. *Prikazi in analize XII/1*. Ljubljana: Banka Slovenije.

Update of the overall trade weights for effective exchange rates of the euro and computation of a new set of euro indicators. (2004). *Monthly Bulletin*, (Sept.). Frankfurt: European Central Bank.

Price and Cost Competitiveness. (2006). Second Quarter. Brussels: European Commission. Pridobljeno 15.septembra 2006 na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/priceandcostcompetiteveness_en.htm.

Price and cost competitiveness in the euro area. (2004). *Quarterly report on the euro area*. Volume 3, No.4. Brussels: European Commission.

Turner, P. and Van't dack, J. (1993). *Measuring international price and cost competitiveness*. Economic papers. Geneve: Bank for International Settlements.

Izšlo v zbirki Delovni zvezki*:

Letnik XI, leto 2002

- št. 1. Turistična politika in analiza slovenskega turizma v obdobju 1995–2001, Mojca Koprivnikar Šušteršič
- št. 2. Industrijska politika in državne pomoči v Evropski uniji in v Sloveniji, mag. Ana Murn
- št. 3. Primarna dejavnost - Politika in stanje v Sloveniji v primerjavi z EU, Mateja Kovač
- št. 4. Sektorska analiza poslovanja gospodarskih družb v obdobju 1995–2001, mag. Rotija Kmet, Gorazd Kovačič, Mojca Koprivnikar Šušteršič, Jure Povšnar, Eva Zver, Mateja Kovač, Janez Kušar, mag. Brigita Lipovšek
- št. 5. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2001, Judita Mirjana Novak
- št. 6. Celovit pristop k razumevanju in zajemanju mednarodne menjave storitev, dr. Metka Stare
- št. 7. Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001), Janja Pečar
- št. 8. Industrijska politika v Sloveniji, merjena z državnimi pomočmi in javnofinančnimi odhodki, mag. Ana Murn
- št. 9. Dejavnost raziskovanja in razvoja v Sloveniji, mag. Ana Vidrih
- št. 10. Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letih 2001 in 2002, mag. Rotija Kmet Zupančič, Gorazd Kovačič, Jure Povšnar, Andreja Poje, Eva Zver, Mateja Kovač, Janez Kušar

Letnik XII, leto 2003

- št. 1. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2002, J.M. Novak
- št. 2. Strukturne spremembe v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji, G. Kovačič, mag. R. Kmet Zupančič, J. Kušar
- št. 3. Poslovanje in finančni viri javnih zavodov v letih 2001 in 2002, E. Zver
- št. 4. Kultura kot razvojni dejavnik države in regij, mag. B. Lipovšek
- št. 5. Izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, J. Pečar

Letnik XIII, leto 2004

- št. 1. Productivity growth and functional upgrading in foreign subsidiaries in the slovenian manufacturing sector, M. Rojec, B. Majcen, A. Jaklič, S. Radošević
- št. 2. Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letih 2002 in 2003, mag. R. Kmet Zupančič, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, G. Kovačič, J. Kušar, J. Povšnar, E. Zver
- št. 3. An Analysis of Past and Future GDP Growth in Slovenia, E.L.W. Jongen / (izšlo skupaj z DZ št. 4/2004)
- št. 4. Future GDP Growth in Slovenia: Looking for Room for Improvement, E.L.W. Jongen / (izšlo skupaj z DZ št. 3/2004)
- št. 5. On the Possibility of Negative Effects of EU Entry on Output, Employment, Wages and Inflation in Slovenia, A. Brezigar
- št. 6. Razvoj malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji in Evropski uniji, L. Žakelj

*Indeks izdanih Delovnih zvezkov je v celoti dosegljiv na UMAR-jevi spletni strani.

Letnik XIV, leto 2005

- št. 1. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2003, J. M. Novak
- št. 2. Značilnosti finančnih ukrepov industrijske politike v Sloveniji, dr. A. Murn
- št. 3. Regulirane cene v Sloveniji 1992–2004, mag. B. Vasle / (izšlo skupaj z DZ št. 4/2005)
- št. 4. Vpliv cene nafte na inflacijo, M. Hafner / (izšlo skupaj z DZ št. 3/2005)
- št. 5. Učinki vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004, uredila: mag. M. Bednaš. Avtorji prispevkov: B. Ferk, M. Hafner, S. Jurančič, J. Kondža, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, mag. G. Kovačič, T. Kraigher, mag. J. Markič, J. Povšnar, dr. M. Rojec, mag. B. Vasle / (izšlo skupaj z DZ št. 6/2005)
- št. 6. Izzivi makroekonomskih politik do prevzema evra, mag. B. Vasle, mag. M. Bednaš, dr. J. Šušteršič, dr. A. Kajzer / (izšlo skupaj z DZ št. 5/2005)
- št. 7. Analiza ekonomske upravičenosti začasne uvedbe vinjet v Sloveniji, J. Povšnar (nosilec), M. Ferjančič, J. Kušar / (izšlo skupaj z DZ št. 8/2005)
- št. 8. Analiza stroškov ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra, M. Koprivnikar Šušteršič, mag. B. Vasle / (izšlo skupaj z DZ št. 7/2005)
- št. 9. Regije 2005 – izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, J. Pečar
- št. 10. Srednjeročna in dolgoročna projekcija demografskega razvoja Slovenije in njegovih socialno-ekonomskih komponent, T. Kraigher
- št. 11. Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2004, Janez Kušar, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, mag. G. Kovačič, J. Povšnar, mag. A. Vidrih, E. Zver
- št. 12. Izhodišča za ciljni razvojni scenarij Strategije razvoja Slovenije, urednici: mag. M. Bednaš, dr. A. Kajzer
- št. 13. Analiza uspešnosti napovedi UMAR, M. Ferjančič
- št. 14. Pojem fleksibilnosti trga dela in stanje na trgu dela v Sloveniji, dr. A. Kajzer

Letnik XV, leto 2006

- št. 1. Ključni sektorji slovenskega gospodarstva: Kvantitativen in kvalitativen pristop s poudarkom na primeru predelovalnih dejavnosti, mag. G. Kovačič, dr. T. Jagrič
- št. 2. Does Exporting Boost Capital Investments? The Evidence from Slovenian Manufacturing Firms' Balance Sheets, M. Ferjančič, A. Burger
- št. 3. Poslovanje gospodarskih družb v letu 2004, J.M. Novak
- št. 4. Podjetniška aktivnost in podjetniško okolje v Sloveniji, L. Žakelj
- št. 5. Spremembe na trgu dela v Sloveniji v obdobju 1995–2005, Uredila dr. A. Kajzer, avtorji prispevkov: A. Kajzer, T. Kraigher, S. Kovačič, G. Kovačič, F. Klužer, A. Brezigar Masten, T. Čelebič, D. Kidrič
- št. 6. Metodologija izračuna indeksa razvojne ogroženosti za obdobje od 2007 do 2013, J. Pečar, D. Kavaš
- št. 7. Metodološke značilnosti ankete o porabi gospodinjestev v Sloveniji in Evropski uniji, mag. A. Tršelič Selan
- št. 8. Vzorci trošenja gospodinjestev v Sloveniji in Evropski uniji, mag. A. Tršelič Selan
- št. 9. Denarni prejemki v javnem financiranju Slovenije, Uredila: Maja Kersnik, avtorji prispevkov: M. Kersnik, L. Apohal Vučkovič, S. Kovačič, D. Kidrič, A. Poje
- št. 10. Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2005, R. Kmet Zupančič, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, G. Kovačič, J. Kušar, J. Povšnar, E. Zver
- št. 11. Firm or Private Value: What is Behind the Creation of Multiple Blockholder Structure?, A. Brezigar Masten, A. Gregorič, K. Zajc
- št. 12. Reforma Pakta stabilnosti in rasti, M. Bednaš
- št. 13. Metodološke spremembe merjenja cenovne in stroškovne konkurenčnosti, S. Jurančič

<p>Zbirka Delovni zvezki</p>	<p>13/2006: Metodološke spremembe merjenja cenovne in stroškovne konkurenčnosti, S. Jurančič 12/2006: Reforma Pakta stabilnosti in rasti, M. Bednaš 11/2006: Firm of Private Value: What is Behind the Creation of Multiple Blockholder Structure?, A. Brezigar Masten, A. Gregorič, K. Zajc 10/2006: Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2005, uredila R. Kmet Zupančič 9/2006: Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije, uredila M. Kersnik 8/2006: Vzorci trošenja gospodinjestev v Sloveniji in Evropski uniji, A. Tršelič Selan 7/2006: Metodološke značilnosti ankete o porabi gospodinjestev v Sloveniji in Evropski uniji, A. Tršelič Selan 6/2006: Metodologija izračuna indeksa razvojne ogroženosti za obdobje od 2007 do 2013, J. Pečar, D. Kavaš 5/2006: Spremembe na trgu dela v Sloveniji v obdobju 1995–2005, uredila: A. Kajzer 4/2006: Podjetniška aktivnost in podjetniško okolje v Sloveniji, L. Žakelj 3/2006: Poslovanje gospodarskih družb v letu 2004, J.M. Novak 2/2006: Does Exporting Boost Capital Investments? The Evidence from Slovenian Manufacturing Firms' Balance Sheets; M. Ferjančič, A. Burger 1/2006: Ključni sektorji slovenskega gospodarstva: Kvantitativen in kvalitativen pristop s poudarkom na primeru predelovalnih dejavnosti, G. Kovačič, T. Jagrič</p>
<p>Socialni razgledi</p>	<p>SR podajajo sliko tega, kako dobro ali slabo živimo v Sloveniji. Pri analizi socialne stratifikacije slovenske družbe smo opredelili štiri dohodkovne razrede, in jih uporabili za analizo podatkov o dohodkih in porabi gospodinjestev. Številne podatke smo povezali v enoten okvir analize družbene kohezije, socialnega kapitala in zadovoljstva z življenjem. SR prinašajo novosti tudi z obravnavo posebne teme - dolgožive družbe. Ukvarjamo se z izzivi in priložnostmi, ki jih razvojno dejstvo staranja družbe postavlja ne zgolj sistemom socialne varnosti, temveč tudi sistemom vedno bolj (pre)obremenjenih opornih omrežij in medosebnih odnosov, ki se lahko lomijo pod previsokimi pričakovanji in bremen.</p>
<p>Pomladansko / Jesensko poročilo</p>	<p>Pomladansko poročilo 2006 Jesensko poročilo 2006</p>
<p>Zbirka Analize, raziskave in razvoj</p>	<p>Strategija razvoja Slovenije (SRS 2006–2013), 2005 Poročilo o razvoju 2006, 2006 Slovenia – On the Way to the Information Society, 2004 Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU – povzetek Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2001–2006)</p>
<p>IB revija</p>	<p>IB revija 3/2006 VSEBINA: <i>Nataša Kump, Tine Stanovnik:</i> Vpliv pokojninske reforme na socialno-ekonomski položaj upokojencev in starejšega prebivalstva v Sloveniji. <i>Mitja Čok, Nada Stropnik:</i> Ocena vpliva otroškega dodatka in denarne socialne pomoči na dohodkovni položaj gospodinjestev z uporabo statističnega mikrosimulacijskega modela za Slovenijo. <i>Črt Kostevc:</i> Učinek izvoza na produktivnost: vpliv večjega trga ali trajna rast produktivnosti? <i>Štefan Bojnec, Matjaž Novak:</i> Cenovna konkurenčnost slovenske zunanje trgovine. <i>Boris Gramc:</i> Kriza nemškega družbenoekonomskega sistema in nevarnosti za Slovenijo. <i>Alenka Kajzer:</i> Položaj žensk na trgu dela v Sloveniji. Predstavitve <i>Maja Kersnik:</i> Neformalna socialna omrežja prebivalcev Slovenije. <i>Ana Murn:</i> Poročilo o razvoju 2006</p>

Naročnina	*Naročnina obsega en tiskani in en brezplačni izvod v e-verziji (publikacij, ki so na voljo v e-verziji). Vsak naslednji izvod v eni ali drugi verziji se obračuna dodatno. Pri naročnini na izvod v e-verziji (brez tiskane verzije) imate 10 % popusta.				
Popusti	Na količino – po dogovoru (pri naročilu večjega števila izvodov ene publikacije do 25 %), za naročilo na več mesečnih zbirk (na dve zbirki 20 % in 25 % za naročilo na vsaj tri).				
Naročilo in informacije	UMAR, Gregorčičeva 27, 1000 Ljubljana; telefon 01-478-1043; fax 01-478-1070. Naročene publikacije in račun vam bomo poslali po pošti. E-pošta: publicistika.umar@gov.si ; za informacije o ostalih publikacijah se lahko obrnete na naš spletni naslov: http://www.gov.si/umar/public.php				
Obnavljanje	Naročilo se avtomatično obnavlja za naslednje leto.				
Odpoved	Odpoved naročnine velja po izteku leta, za katero je bila obnovljena. Odpoved mora biti posredovana pisno, najkasneje do konca koledarskega leta.				
Naziv ustanove in ime kontak. osebe, oz. ime ter priimek naročnika in tel.št.					
Naslov naročnika				E-naslov	
ID za DDV		Zavezanec za DDV	☐ DA	☐ NE	Datum:
Želim koristiti tudi naslednje brezplačne možnosti:					
prejemati brezplačen e-izvod publikacije na e-naslov (poleg izvoda, ki ga prejmem po navadni pošti)					☐
prejemati geslo na svoj elektronski naslov (ob spremembi gesla)					☐
prejemati obvestila o izdaji novih publikacij					☐
Periodika			SIT	EUR	Vpišite število izvodov*
					tiskani e-izvod
Ekonomsko ogledalo. 11 števil letno. Cena za en izvod 1.500 SIT / 6,26 EUR.			16.000,00	66,77	☐ ☐
Slovenian Economic Mirror. 11 števil letno. Cena za en izvod 1.500 SIT / 6,26 EUR.			16.000,00	66,77	☐ ☐
Pomladansko / Jesensko poročilo. Letna naročnina za eno publikacijo 2.500 SIT / 10,43 EUR.			5.000,00	20,86	☐ ☐
Spring / Autumn Report. Letna naročnina za eno publikacijo 3.500 SIT / 14,61 EUR.			7.000,00	29,21	☐ ☐
Poročilo o razvoju			3.000,00	12,52	☐ ☐
Development Report			3.000,00	12,52	☐ ☐
Zbirka Delovni zvezki (za posamezne teme se lahko obrnete na spletno stran oz. gornje naslove in tel. številke; cena po ceniku velja za en izvod).			2.200,00	9,18	☐ ☐
IB revija. Štiri številke letno. Enojna številka stane 3.000 SIT / 12,52 EUR, dvojna številka stane 4.000 SIT / 16,69 EUR.			10.000,00	41,73	☐ ☐
Info IMAD / UMAR Info. 1 izvod brezplačno. Koristne informacije o UMAR. Slovensko, angleško.					☐ ☐
V primeru, da ne naročate celotne zbirke, vpišite izbrano publikacijo:					
Knjižne izdaje			SIT	EUR	Vpišite število izvodov*
					tiskani e-izvod
Socialni razgledi 2006 (knjiga ali CD)			3.834,24	16,00	☐ ☐
Socialni razgledi 2006 (knjiga in CD)			4.792,80	20,00	☐ ☐
Social Overview 2006 (knjiga ali CD)			6.230,64	26,00	☐ ☐
Social Overview 2006 (knjiga in CD)			9.585,60	40,00	☐ ☐
Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2002–2003 (knjiga in CD).			2.500,00	10,43	☐ ☐
Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2002–2003 (knjiga ali CD).			1.900,00	7,93	☐ ☐
Human Development Report Slovenia 2002–2003 (knjiga in CD).			5.000,00	20,86	☐ ☐
Human Development Report Slovenia 2002–2003 (knjiga ali CD).			4.300,00	17,94	☐ ☐
Strategija razvoja Slovenije (SRS 2006–2013)			1.500,00	6,26	☐ ☐
Slovenian Development Strategy (SDS 2006–2013)			2.000,00	8,35	☐ ☐
M. Stare, R. Kmet Zupančič, M. Bučar: Slovenia – On the Way to the Information Society, 2004			4.600,00	19,20	☐ ☐
Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2000–2006) – povzetek			1.000,00	4,17	☐ ☐
Slovenija in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU – summary			1.500,00	6,26	☐ ☐
Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2000–2006)			3.500,00	14,61	☐ ☐
Slovenija in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU			7.000,00	29,21	☐ ☐
B. Radej, A. Pirc Velkavrh, L. Globevnik: Indikatorji o okolju in razvoju/Indicators on environment and development, 1999			1.880,00	7,85	☐ /
J. Seljak: Kazalec uravnoteženega razvoja / Sustainable Development Indicators, 2001			3.000,00	12,52	☐ /
Matija Rojec: Prestrukturiranje z neposrednimi tujimi investicijami: Slovenija/Restructuring with foreign direct investment: The Case of Slovenia, 1998.			2.000,00	8,35	☐ /
Za ostale knjižne izdaje se lahko obrnete na spletno stran oz. gornje naslove in tel. številke (vpišite izbrano knjižno izdajo):					
Cene v evrih so preračunane po centralnem paritetnem tečaju 1 euro = 239,640 SIT in so informativnega značaja.					
Davek	8,5-odstotni DDV ni vključen v ceni.				23. november 2006